

ACC. N:R M. 14402:1-95.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Kerstin Örninge, Lund
Härad: Phyllis Berättare: olika personer; se uppt. be-
Socken: M. a. gl. a. p. Berättarens yrke: dens bakside!
Uppteckningsår: 1957 Född år i

Uppteckningar från Skåne: Fiske, fiskmat,
butikshandel på landsbygden, befolk-
ningen, bebyggelsen, folktro m. m. s. 1-95.

(mg. till sid 94-95 :
: X: 1:33:11-12.)

ACC. N:R M. 14402: /,FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På sillfiske med skårefiskarena John och Tage Jönsson och Algot Persson.

De tre medlemmarna i fiskelaget har 13 garn vardera. På eftermiddagen samlade var och en ihop sina garn vid breplatserna, vek ihop dem och lade dem på rullebörar. På kvällen stuvades vars och ens garn i sin hög i båtens lastrum. Kobbelinornas längs gjordes i ordning och kobbarna stuvades vid relingen. Lådan med sänkestenarna kontrollerades. En man värmdde upp maskinen med blåslampa och startade den, en annan skötte rodret och den tredje lade loss.

Vi startade vid halvvåtta-tiden och gick söderut i fem kvart. Under utfärden var det bara en man, som skötte rodret. De två andra vilade sig.

När garnen skulle sättas, gick maskinen med 1 knops fart. En tvådelad nylonkorg på metallskelett sattes runt propellern, för att garnen ej skulle gå in i den. Därefter började de sätta ut själva garnlänken. De tre männen stod längs styrbords reling, den ene i aktern, de två andra i lastrummet. Den aktre mannen satte först ut tunnepricken med en lykta på. Den har en 10 famnar lång lina, som fästes i den första kobben, som är störst, och i det första garnet, kallat rompan. Linan till tunnepricken och den stora kobben är till för att inte allt skall sjunka, om rompan gör det.

Vid sättningen av själva garnen tog den, som stod närmast fören, ett garn och gav det till den mellerste mannen, som löste upp garn-

ACC. N:R M. 14402:2.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bunten. Han knöt sedan fast en kobb och skickade den övre delen av garnet till den aktre mannen, som lade ut det undan för undan, sedan han kastat kobben långt akterut åt babordssidan. Medan han lade ut garnet, såg den mellerste till, att sidan ej trasslade sig, under det att mannen längst åt fören vid början av sättningen av garnet bundit fast två stenar som sänken i nederkanten. Det bands fast en sten i vardera öred. Därefter portionerade han ut sin del av garnet och kastade ut sistaöred, strax innan den aktre mannen lagt ut sista biten av garnet. Medan sättningen av första garnet pågick, höll den mellerste mannen på med nästa garn, som han fått av den i fören. Han knöt genast ihop första och andra garnet med tamparna och en kobbeline däremellan, innan det helt och hållet lämpades över till aktre man. Sedan redde han ut garnets sida, och lät det gå i sjön innanför det första garnet, som höll på att sättas. Snart var aktre man färdig att ta emot andra garnets överdel för sättning, och mannen i fören tog hand om nederdelen.

Således förlöpte sättningen av de 39 garnen i snabb, jämn följd och i väl intränad teknik, där var man hade sin speciella uppgift. Garnen sattes i ordningen tre garn efter varandra, ett garn tillhörande var och en medlem av fiskelaget, hela garnlänken igenom. Det sista garnet, det s.k. bådegarnet, bands med en lång kraftig linna vid båtens för, maskinen stoppades, lanternorna tändes och båten fick driva ett par timmar.

ACC. N:R M. 14402:3.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Däcket städades, och man åt och drack något och gick till vila efter det ung. 1 tinna långa arbetet. En man höll dock vakt. Om ett fartyg tänkte gå över garnlänken, som då kunde bli förstörd, skulle man blossa åt den sida om båten, som man ville att fartyget skulle gå. Om det inte syntes, fick man blåsa signaler i flärpan. Medan man låg och drev, "tittade man i öred" ibland för att se, om det blivit någon sill.

Efter några timmar började man dra garnen. Männen stod längs bords reling i samma inbördes ordning som förut. En man stod nu i luckan i fören och halade in garnet. Han lämpade över det ögla för ögla till den mellerste mannen, som stod i en sidolücke. Denne löste garnen från varandra och lade kobben med upprullad lina urder fördäck. När han samlat ihop garnet, gav han det till aktere man, som drog in garnet, hopsamlat på bredden, över en rullande bom, som låg litet snett ut från relingen. Garnet låg akterut i vattnet, och man kunde se sillen glimma svagt. När garnet drogs in över relingen,

hördes sillen pipa under nävarna på den, som drog. Garnet samlades ihop i en hög på relingen, och stenarna togs genast av och lades i sin låda. Garnhögarna placerades i lastrummet och på akterdäck. När allt var inhämtat, sattes motorn i gång, och en man styrde hemåt och tände strålkastarljuset över båten.

De två andra började plocka av sillen. Garnen hängdes upp över den liggande masten och bommen. Man fattade tag i ena sidan av gar-

ACC. N:R M. 14402: 4.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

net och sträckte det en bit med andra handen, så att det blev enkelt och sillen lätt kunde vrickas ur maskan. Sillarna fick falla till botten av lastrummet. Hela garnet arbetades igenom på detta sätt. Därefter veks det ihop, knöts om med tamparna och stuvades på däck.

När man kommit i land vid fyratiden på morgonen, dracks genast kaffe, som burits ned till huddan på kvällen. Sedan fortsatte två man att plocka sillen, medan den tredje rullade upp garnen till breplatserna. Man öste upp sillen med en träskoffa i ett nett, det vägdes med betsmän och töndes i sillalådorna, som rymmer 30 kg. vardera. Uppvägningen var i det närmaste klar, när Trelleborgsfisks lastbil kom för att hämta fisken, sedan man telefonerat till stan om fångsten. När garnen breddes till tork, hängdes de bredvid varandra, föga utbredda, på ställningen och med tamparna åt vänster.

Allt arbetet under fisketuren var sträng organiserat och specialiserat. Det enda, som gjordes gemensamt, var en del förberedande arbete i land samt avplockningen och uppvägningen av fisken och lossningen av garnen.

Den äldste av bröderna, som äger båten, skötte rodret på utresan, satte ut kobbarna och garnen, drog in garnen över bommen och tog loss sänkarna samt plockade sill på hemvägen.

Den yngste brodern hjälpte till att stuva garnen, värmdes och startade maskinen, knöt ihop garnlänken och kobbarna vid sättningen och skötte garnens kortsida. Han höll också utkik, när båten låg stilla

och drev. Vid dragningen löste han garnen och kobbarna och skötte rodret vid hemkörningen.

Fiskelagets tredje man, som inte har någon del i båten utan bara äger sina garn och kobbar, skötte instuvningen av garnen, lade loss från kajen, lämpade fram garnen vid sättningen, hade hand om sänkena och utläggningen, halade garnen vid dragningen samt plockade av sill under hemfärden.

Var och en tog sedan hand om sina garn vid breplatserna.

Barkning av sillgarn.

I barkhuset, som ser ut som en sjöbod och som ligger vid hamnen, finns en fyrkantig, murad tegelspis med en rund gryta infälld i mitten. Den rymmer omkring 170 liter. En murad skorsten leder upp genom taket från sidan av spisen. Spisen eldas genom en lucka vid golvet med ved, gamla garn el. dyl. Vid sidan av spisen står en hydrofor.

För barkningen tappas grytan nästan full med vatten. Därefter lägges i 4 kg. katcho och 4 kg soda. Sodan är egentligen till för att lösa katchon, men det friskar också upp näten. Vätskan skall koka minst 1 timme och minst 2 timmar, om man använder björkbark. Därefter börjar själva barkningen. Garnet behöver inte befrias från fjäll eller dyl., ty sillfettet löses upp under kokningen.

Man barkar ett garn i sänder. Garnet är ihoplagt, och det hänges upp sådant i en krok i en talja över grytan. Det sänkes ned så småningom i den kokande mörkröda, fradgande vätskan och får ligga i 3 - 5 minuter. Nätet halas upp för avrinning på en slutande bräda, som ligger mellan grytan och en öppning i väggen. Därifrån läggas garnen på en rullebör och köras till breplatsen, där de hängas till tork som efter vanligt fiske.

Man bör barka en gång i veckan i fiskesäsongen, men det görs inte så ofta, eftersom det är mycket arbetsamt. Det är mest solen som fördärvar garnen.

Om arbetet i Trelleborg.

Jag har varit yrkessillfiskare hela livet, men 1955 blev det så dåligt med sill, att jag började på färjan i Trelleborg. Men jag har allt redskap och vrakbåten kvar, för det kan ju komma bättre tider igen. Jag går också ut och fiskar på fridagarna. Jag har matrosarbete på färjan och jobbar två dygn och är fri 2 dygn, ibland 3 dygn i sträck för inarbetat nattjobb. Vi får 3 veckors semester i sträck, om det går. Jag skall ha min i september för sillfiskets skull. Jag åker på min moped till och från stan. Jag är inte fast anställd på färjan. Med anställningen gick det till så, att jag fick reda på jobbet av en kamrat, som redan arbetade där, och då säkte jag, Jag tjänar nu lika mycket som under ett normalt fiskeår.

Om fisket. Organisation. Prissättning. Ny fiskemetod.

Det är egentligen bara Algot Persson och jag, som är yrkessillfiskare. De andra är ålfiskare, och de, som går ut efter sill ibland, sysslar med annat vid sidan om. Mitt fiskelag består av 3 man. Jag själv äger båten och 10 garn, den andre, som är brödutkörare sedan han slutat vara fiskare, har också 10 garn. Den tredje är f.d. brunnsborrhare men är nu anställd som fiskedräng hos ålfiskarna Ekström. Han har bara 6 garn, men vinst och förlust delas ändå lika och även utgifterna för båten.

Det är dåligt med sillpriserna, man sätter livet på spel och får intet. Vi får 80 öre pr kg., och fiskhandlarna säljer sillen för

ACC. N:R M. 14402:8.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1.80 pr kg. Det är de, som tar vinsten. Och kan inte Sverige ta all fisken, så får vi sälja på export, och då får vi 28 öre kg. Och inte får vi någon statlig hjälp, när garnen blir förstörda och ingen ersättning, när isen ligger. Vi kan ju försäkra garnen, och då är premien 120 - 140 kr. per garn.

I höst skall jag pröva ett alldeles nytt garn, som jag håller på att re uppe på vinden. Jag fick höra av en kamrat, att det stått om en ny fiskemetod i Kvällsposten. Det är en bleking, som är uppfinnare av det, men han får inte sätta det längre för länsstyrelsen i Blekinge. Mitt garn blir det första på Skånes sydkust, och jag vet inte än, om jag kommer att bli stoppad här. Det är ett stort motstånd mot detta fiskesätt från de fasta ålfiskarna. Garnet är ungefär som ett jättestort ålbottengarn. Armarna och gården är 12 meter höga, och den största bygeln har en diameter av två meter. Men det är ett rörligt redskap, som man måste dra inom 48 timmar. Och sätter man det inte för nära de fasta fiskevattnen, skadar det nog ingen. En god vän och jag har satsat 6.000 kr. på det, men får vi inte ha det till ålfiske, som vi tänker, så kan man ju ta annan fisk med det. Garnet skall inte tjäras utan bara impregneras med cuprinol. Det skall räcka en ålsäsong. Se ritning !

Fiskareföreningarna.

Skårefiskarna är med i Malmöhus Läns Havsfiskeriförening, Skånes Fiskareförbund och Skåres fiskareförening.

Ärmen skall kopylas till gården på mitten, armen
2 två staggat av samma stoff som ledarmen
kopylas till gårdens yttervägg, de är 15 fannar långa
gården har ingen botten, bara nidor och tak.
Garnet är bomulls-garn. Kork som flöte, kätting som
Inalles 4 draggar. Tebren är manilla, lugglanna

108: 50000 M

Lussum, Skära, nya
7. Ofullständig ritning

22 1/2 m per alm

alm

Skägg

C:a 15 m/alm.

radera yttersta änden på staggarna.

100-125 fannas läng

sänke; 6 mm.

rotting.

ACC. N:R M. 14402:9

Skånes fiskareförbund har en ombudsman, som man vänder sig till i prisfrågor. Genom den kan man också få försäkringsersättning för överseglade garn, om man känner till båten, som gått över. Förbundet har också förbjudit lördags- och söndagsfiske. Avgiften till föreningen är 1/2 % av bruttoinkomsten samt 10 kr.

Till Malmöhus Läns Havsfiskeförening får Skåres Fiskareförening ingå med begäran om utdelning av bensinskattemedel till gemensamma utgifter. Vi har fått elektriskt ljus vid breplasserna, ett spel att dra upp båtarna med, barkhus och hydrofor och annat.

Trelleborgsfisk är en sammanslutning av fiskare i trakten av Trelleborg. De har hand om distributionen och försäljningen av fisken. Vid årets slut blir det utdelning av vinsten.

Om Skåre.

Samhället kommer mera till sin rätt med den nya, stora vägen, för husen behåller mera sitt värde.

ACC. N:R M. 14402:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag kom till Maglarp, när nya kyrkan byggdes. Jag var murare där. Sedan har jag fiskat ål sedan 1920.

Fiskevatten.

Jag har haft ålfiskena nr.42 och 43, men mina söner har övertagit dem nu. Helge Ekström äger nr. 42. Det sträcker sig från Skåre hamn till Stavstensmonumentet. Det arrenderades av Västrabo förut. Alvar Ekström har största delen av nr.43. Det sträcker sig från Skåre hamn till Skåre Gapp, som ligger i rågången mellan Sjöhult och Hallsjö. Vi äger 19/28 delar av det sättet, en lantbrukare i Maglarp 7/28 delar och Hötofta har 1/28 del. Vi betalar i arrende för de 9/28 delarna ungefär 45 kg. ål per år. Det är allt och det betalas inget kontant. Dessa lotterna har gått i arv.

Binäringar.

Troligen har folk själva tagit sina tångskiften. De sålde ibland tång till bönderna, som bodde inne i landet och inte hade egen tång.

Förr fanns det s.k. koställe, men det har inte varit djur här på 1900-talet.

Bebyggelse.

De husen, som har legat här på torget, har jag köpt och rivit. Vid min östra gavel låg ett hus till 1912, och för en 6-7 år sedan

ACC. N:R M. 14402://

köpte jag av Sjöhult ett stathus, som låg mitt på torget. Det rev jag också. Det är bara uthuset, som finns kvar nu. Man vet aldrig vad för folk man får till grannar.

1906 köpte min svärfar några hus åt väster och rev ner.

Jag har lagfart på allt mitt utom det lilla hörnet i sydvästra delen. Jag har alltid haft lagfart här på Skåre nr.1.

Väster om Skåre arrenderar vi bredplatser av Sjöhult, och där har vi pålarna till västra ålsätten. Vid Västrabos strandmark har vi en hudda för ålsätten österut. Men våra redskap har vi i den stora boden med mansardtak, som står på min tomt.

Fiskelag.

Mina söner sköter fisket tillsammans och har en fiskedräng sedan två år. Det är Gösta Mullin här på Skåre. Han är 27 år. Han har egen borrhfirma för brunnsborrning. Mullin är avlönad med 8000 kr. om året. Han har inget eget garn, men på våren, då vi sätter ett vårgarn, får Mullin tredje delen av fångsten, fast han inte har del i garnet. När vi inte behöver Mullin, fiskar han sill med Ture Andersson.

ACC. NR M. 14402:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDFiskare.

Det är inte många fiskare, som är kvar här nu. Vi är bara några ålafiskare och sillfiskare. De andra har gått bort eller har annat arbete inne i stan.

Fiskevatten.

Vi två är både ål- och sillafiskare. Vi har ett ålasätte, som sträcker sig från Stavstensudden till Blå stenen österut. Det kallas Fågelvikssättet. Vi arrenderar det av fyra gårdar för 500 kr. om året. Vi ger ingen fisk i arrende. Arrendet löper på fem år, men arrendatorn kan inte längre vräkas.

För 50 år sedan gick de titt till Kalbo och fiskade sill, men vi har aldrig gått dit, för det finns ingen sill där. Danskarna kommer hit i stället, men de får inte lämna sin fisk här utan måste gå hem med den.

Binäringar.

När det var dåligt med fiske förr i världen, arbetade fiskarna på sockerbruket i Trelleborg om hösten. En del gick på sjön, och en del hade arbete på gårdarna runtomkring här. Innan vi blev vuxna, fick vi ut på landet och tjäna pengar och äta upp oss, innan vi kunde börja fiska.

Vi odlar lite potatis och grönsaker till husbehov i hagen. Vi har lite höns också. Det har de mesta här. Förr hade man gris i varje hus, men efter kriget tog det slut. Man hade mest en gris,

ACC. N:R M. 14402:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och det var de, som hade två. En del hade grisen i uthuset, en del i boningsrummen. Vi hade våra i redskapsboden intill boningsrummet, så vi hörde dem böka. Vi gav kli och tångmilor att äta. Vi plockade en säck om dagen och hackade det fint. Somliga tog nällor och la dem i vatten, så nällades de inte. Grisarna fick avfallet också. Lite fisk fick de, när de växte upp. De åt stenbit, ålekossor, skrubbor och sill. Sillen mådde de inte bra av, men de åt i alla fall. Ibland slaktades en gris till påsk och alltid en till jul.

Bebyggelse.

På gamla Skåre har de inte lagfart, men alla vi, som bor på Maglarp 27, har. Maglarp 27 är köpt från någon gård någon gång på 1800-talet, men gamla Skåre sägs vara kronojord. Vi arrenderar "breplasserna", "stappelgangarna" och "huddorna" av hamnen.

Vi hade inga "huddor" förr utan hade garnen på loftet i boningshuset. Vi hade t.o.m. den store hejan där. Vi tjärade garnen uppe på loftet, och nere i rummen klädde vi golven och borden med säck och redde garnen. De senaste tio åren har vi haft eldning i huddorna, så vi rer garnen där och förvarar allt där också. Vi har 4 huddor nu.

De första huddorna blev byggda under första världskriget av trä, som hittades i sjön. Det var fyra, som byggdes samtidigt. Innan fanns det bara några ruckel. Det var en, som tog en gammal båt och

ACC. N:R M. 14402: 14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

sågade mitt itu. Han byggde upp en stenfot och la båten på och klädde den tjockt med tång. Den andra halvan hade han till svinhus.

Inredning.

Möblerna har alltid varit lösa. Vi har inget av det gamla kvar. Innan 1935-36 köpte vi inget nytt, men sedan dess har vi fått lite nytt då och då. Sängarna vi hade förr var gamla lådor med utskurna stjärnor och figurer. Man låg två och två i dem. Halmmadrasser hade vi åtminstone 1925, och halmen byttes några gånger om året.

Vi hade en vanlig gammal järnspis med rökgång in i skorsstenen. Till skorstenen var en "trälem", och dit in gick far och sotade, och han hade allt sotegrejet där. Nu har vi en liten kokspis med plattor, som vi haft en 3-4 år. Förr eldades med torr tång och komockor. Dem rullade man hem och lagrade på vinden. 1907-1908 eldade någon med komockor, och för 35 år sedan eldade man allmänt med tång, men sedan lade man av med det. Man hade tång på hösten, innan det blev riktigt kallt. På vintern eldade de med torv. Ibland rökte man sill och fläsk inne i spisen i tången. Det gav en lite annan smak, och ibland rökte man i sågspån. Man rökte bara då och då för husbehov.

Trägolven skurades var vecka. Sedan ströddes det med lite vit sand, och när det skulle vara fint, strödde man med buxbomtoppar, som luktade gott. Köksgolvet var av tegel, och där lade man säckar, som man fick av bönderna. Omkring 1910 började vi få trasmattor.

Det var mormor, som vävde dem. Vi gick på fälten och plockade böndernas "säckebånd", som varit om kärvarna. Det var som vanliga snören. Sedan färgades de. Mattorna gjordes av säckbanden, lite tyglappar och gamla "sillegarnsbussmor". De mattorna låg i bästa rummet.

Gardiner har vi alltid haft och tapeter också. Men vi bytte tapeter var jul. Det var en från Skegrie, som kallades Per Målare, som tapetserade på hela Skåre till jul. Han kokte klister och klippte av kanten på tapeten. Sedan hade man alltid en rulle att lappa med.

Taken var gipsloft, som var alldeles släta.

Sanitet.

Rinnande vatten har vi, och det kommer från en borrhälsbrunn, som vi har. Vårt avlopp rinner genom rör ner i en brunn, som är täckt med ett trälock. Det sjunker bara undan, men det måste rensas 3-4 gånger om året. Då gräver vi upp det och rör om lite. Vi tömmer ut på avskrädeshögen, som är mellan hamnen och gamla Skåre framför breplasserna. Allt annat avfall håller vi där också eller helst direkt i sjön förstås. Dassen gräver vi ner i hagen eller kastar det i sjön. Inga sopbilar ~~sopbilar~~ kommer än på några år. De som har hydrfor har vattenklosett också. Avloppet där spolas ner i en tegelbrunn. Teglet lägges glest, så att jorden kan suga upp det. Man beräknar, att det räcker en "halvsnes" år, d.v.s. tio år, och

ACC. N:R M. 14402:16.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

sen får man lägga ny brunn. Allt detta får vi ordna privat, för kommunen gör inget.

Kommunikationer.

Den nya vägen blev färdig till början av kriget, men den var inte permanentad då. För 30-40 år sedan kom en buss från Trelleborg var lördag. Sedan vägen blev färdig, kom det två bussar i veckan, och de senaste 15 åren har vi haft varjedagsförbindelse. Telefon har vi haft sedan 1947.

Organisation.

Det har nog aldrig funnits någon riktig organisation här på Skåre. Alla har skött sig själva här, och vi har ju inte haft hamn så länge. Innan hamnen kom till, hade vi en bro här. Den låg vid hamnen. Det var en riktig stenbro. Det var sällan det samlades till sammanträde. Då det skulle pratas om något angående bron, samlades de nere vid huddorna. Det var en, som måtte gå omkring i husen och kalla samman. Far var liksom lite bas för bron och för "breplasserna". När vi fick nytt trä från Trelleborg till bryggan, fick far sen räkna ut, vad var och en skulle betala. Det var likadant med arrendena för "brepalsserna". Det var en, som inte hade betalt för bron, och när han skulle ha hjälp att dra ner sin båt, var det ingen, som ville hjälpa, förrän han hade betalt. När han så betalade, hjälpte alla till. Vi blockerade barkgrytan också, om de inte ville betala.

ACC. N:R M. 14402:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDFiskelag.

Vi två bröder bildar ett ålfiskelag. Vi äger lika och delar lika. Sillfiskelaget består av oss och Algot Persson. Vi har en tredjedel garn var, och vi delar vinst och förlust i tre lika delar. Men Algot Persson betalar 10 % av sin förtjänst hos oss till underhåll av båten, som är vår.

Fiskredskap.

Genom Ålfiskarnas Andelsförening köper vi alla våra garn från Danmark. Vi har mest bomullsgarn men kommer nog att övergå till syntetiska garn. I fjor köpte vi en homma av perlon och i år ska vi pröva en gård av nylon. Vi kan inte uttala oss om de här nyheterna än på några år, men det verkar bra. Rötan tar inte på dem, och man slipper ifrån tjäran en hel del.

För skojs skull har vi köpt några "ålekuor". De är flätade av ene och har två strutar. Vi lägger dem i och utanför hamnen med sill i, för att ålen skall gå in, men det har den inte gjort än.

Förutom "bånggarnen" till ål har vi garn för buttor, skrubbor, spättor, torsk, lax och sill. Så har vi en hel del krok för torsk. Man fiskar nog mer torsk med krok nu än förr, men lax- och buttefisket har gått tillbaka. Vi har nu 20 buttegarn och 40 laxegarn, och det är lite mindre än förr. Vi har 8 spättegarn, 6 torskgarn, 26 sillagarn och 7 bånggarn.

Båtar.

Vi har en vrakbåt för sillfisket, två snipor, som användes, när vi ryktar bånggarnen, och två stora, flatbottnade prammar, som är hopkopplade med hejan mellan sig. Hejan drivs med maskin och klud-den väger 122 kg. Alla här på Skåre fick maskin 1926.

Bete.

Liksom förr har vi småfisk till bete på kroken.

Men förr, när det inte fanns att få bete på vintern, samlade de "puggor" på hösten och hade i lådor under sängen. Sedan, när de skulle sätta dem på kroken, bedövade de dem, och sen skar de dem i små bitar och satte dem på, och segt var det. Men det var en gammal gubbe, som inte bedövade dem, och det var ju rälit.

Också "dro di od" förr hela året om. De hade ett garn, som väl kunde vara 15 famnar långt, 30-40 maskor djupt och 26 "bor" på aln. En man gick på stranden och en var i en båt, och så drog de, och när de tyckte det var nog, tog de båten in till land med oden. Då fick man minsann inte slänga avskrädet där inte.

Torkade ålskinnsbitar var bra till makrillbete. De blänkte så grannt i vattnet.

Försäljning av fisken.

Ålen säljer vi till Älfiskarnas Andelsförening. En del säljs till Danmark också. Danskarna kommer ibland med tankbilar med syrgasbe-

ACC. N:R M. 14402:19.

hållare, och ibland kommer de med ålekvassar från Kolding. Sedan lagrar de den i stora sumpar och säljer den dyrt till Sverige. Vi har inte så stora möjligheter att lagra ål i Sverige, för det finns inte nog med bräckt vatten, och så fryser det. Ibland kommer det kvassar ända från Holland hit och köper ål.

Sillen, som vi fiskar, och en del annan fisk, tar Trelleborgsfisk hand om. De säljer och distribuerar. Hela året om tar de emot torsk, som filéas åt Findus för frysning. Det är absolut fel, att torsken inte skulle vara bra i månader utan r. Den är fin året om.

Vi har ett bånggarn ute för husbehovsfisk. Vi ryktar en gång om dagen och får all sorts fisk då.

All fisk vägs upp med betsman, sillen i satser om 30 kg. ålen 40 kg.

Användning av ålskinn.

Förr fick gårdarna torkade ålskinn av oss. De använde dem till plejlarna. Vi hade ålskinn till makrillbete också.

Krigsårens högkonjunktur.

De många pengarna under kriget lades mest i nyanskaffning av garn och båtdelar och nya båtar. En del blev skuldfria under de åren. Vi fick inte så mycket pengar, som många andra fick, eftersom våra redskap inte kunde fiska så mycket. Annat var det med trålarnas stora fångster.

ACC. N:R M. 14402'20.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDFolktro.Om fisket.

Det var en gammal tant här, som var förfärlig. När vi hade garnen färdiga ute på rullebören utanför huset och skulle rulla ner den, kom hon. Hon behövde bara peta på garnen, så fick man ingen fisk. Det var en del som den käringen kunde göra fisk åt, men oss hade hon agg till.

För att få fisk var det någon, som borrarade ett hål i ett flöte och la in krut och täppte till.

När det var dåligt med fisk, så "skutt vi över garnen." Vi la några sorts frön under rullebören och tände på, och då knastrade det. Och då sa di gamle: "Nu flög satan."

När det var otur med garn, så skulle far röka dem i bynke, som luktar lite gott, och ofta la han torr lavendel under bören. Han kunde lägga sånt på en lertallrik också, och så ställde han sig bredbent över och blev rent rökt.

Man ska aldrig stritta över ett garn, för då får man ingen fisk, sa di gamle.

Om medicin.

När man skulle ta väck vårtor och ringormar, tog en gammal gumma och strök en kalkad vägg med handen i månsken och strök på vårtan, och den gick bort.

ACC. N:R M. 14402:2/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man kunde också slå en knut med svart, grov ulltråd över en vårta, så gick den bort.

För att ta bort en böld tuggade de förr grovt bröd och spottade ut det och la lite smör på. Sen la de det på bölden, och det drog ut den.

När man hade en pissepleta i ögat, kokte man ett ägg hårt och tog ut gulan. Sedan la man den vita kupan på och band fast med lite varmt ylle, och det drogs ut och blev bra.

Om matlagning.

Det första mor gjorde, när vi slaktade gris och kokte blodkorv, var att lägga "pölsepasseren" i spishörnet. Då skulle inte korven spricka. Det gjorde den ju ibland i alla fall, men det gjorde ingenting, för "pölsepasseren" låg där ju. "Pölsepasseren" var en del av grisens inälvor. Den såg ut som lever, men den var långsmal.

Om Ehrenbusch.

"Gå in, annars kommer Ehrenbussen och tar er!" sa mor. Det var det enda, som blev sagt om han.

Vid dödsfall.

När de bar ut kistan med någon, tog de tvättvattnet och kastade efter den döde för att han inte skulle gå igen. Det var en gammal här, som gjorde det omkring 1920.

Om varulven.

"Värúler" satt på trapporna här förr. Uppe vid Reng vid en bäck sprang ett lurvigt djur, som man tog död på sedan, och då blev det en människa.

Gengångare.

I ett gammalt hus vid torget här spökade det. När vår syster Annie var 5 år, stod hon och pratade med en gammal gumma, som var död för länge sedan, sa di gamle.

Folklivet.

Förr, när jag knappt var född, hade de lite sportfiske här för nöje. De gick ut till "Sänrätten", det heter visst Sandrätten, och satte sina buttegarn, och de gamle gubbarna fiskade sill där. Men nu gör ingen det ens för nöjes skull. De behöver ju inte för pengars skull, men de har ju inte lust för det en gång.

Barnen leker inte vid hamnen och sjön nu för tiden. Förr gjorde man hyddor, båtmodeller, små nät och sånt, men nu bara cyklar dom. Många flickor här kör småsyskonen i vagn dan i ända.

Strandningar.

Det har alltid varit mycket strandningar här vid Skåre, och det behövdes ofta folk härifrån till bärgningen. Jag har varit ute många gånger om året på det. Ibland hände det vid storm, men ofta är skep-

ACC. N:R M. 14402:23.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

parn full. När Falsterbokanalen kom till, hade den fyren samma karaktär som denna, och det var många, som tog fel och gick på grund. T.o.m. bornholmsbåten gick på grund här en gång en natt. Hela Skåre var på benen, då den tjöt, och vi låg färdiga att ta folket i land. Det var den tredje januari 1945.

Sedan vi fick hamnen här, har det varit ett par båtar varje år, som gått på. 1937 var det en, som gick på grund, 1940 var det två, 1943 två, 1945 tre, 1946 två, 1947 en, 1948 två, 1949 två, 1952 en, 1953 två och 1955 en. Det var den sista, och den sjönk. Vi fick 30 kr. för vi visade, var den låg.

Det är Röda Bolaget i Malmö, som organiserar ett bärgarlag här på Skåre. De ringer till mig, när vi ska samlas till bärgning. Ibland ringer vi till Trelleborg och varskor, när det hänt något. Då kan vi få 50-100 kr. för bara det. Vi får bra timpeng och bra ersättning för vår båt. Ibland kunde vi ligga ute 1-2 dygn, som vi fick betalt för.

En gång fick vi massor av kol, som bolaget inte ville ha. Vi fiskade upp det med håv från den sjunkna båten. En gång lossade ^{vi} en last med plank, som drev i land och som gummorna plockade upp och fick ved av.

Det har drivit i land djur här ibland. Vi fick en häst och en gång en räv i "bånggarnen". Vi släpade upp dem på land och grävde ner dem. En gris hittade vi, och den grävde vi ner, och det fick

ACC. N:R M. 14402:24

vi 20 kr. av kommunen för.

Dagbok.

Vi har några gamla dagböcker, som far har fört sedan början av seklet, och som jag fortsätter på. Men det är några år, som fattas. Så fort det blir diskussion om något, går jag hem och slår upp dagböckerna och ser efter.

Fiskevatten.

Jag äger ålfiskena nr. 51 och nr. 52 det s.k. Tostensättet. Det har namn av två stora, liggande stenar på en kulle vid vägen. De tjänar som landmärke för garnen och ligger precis i skellet. Men nu har jag sett, att den ena stenen är borttagen, trots att det är förbjudet att flytta dem. Jag har köpepapper på Tostensättet sedan 1844. På 1890-talet var det uppdelat på 4 ägare ur hallska släkten. Det var bröderna Per Hall, Lars Hall och Dahlström och deras svåger Jöns Ryd. Så småningom blev det min far och hans kusin, som delade ålsättet, och när kusinen dog, köpte far hans del. Nu anses det för lite för ett fiskelag att bara ha ett ålsätte. Nr. 51 köpte jag för 13 år sedan.

Fisket som näring. Binäringar.

Fisket är ju på sätt och vis huvudsaken för mig, men jag är fiskhandlare också. Innan Trelleborgsfisk började, köpte jag upp all fisk på Skåre, men nu har jag bara hand om min egen fisk, som jag säljer till grossisterna i Malmö.

Förr i världen gick man ofta och fiskade på natten och höstade på gårdarna på dagen. Det var en del fiskare, som hade säsongarbete på sockerbruket i 6-8 veckor från oktober och framåt. Tidigare ändå arbetade de ända till i januari. Jag har varit med om 13 betkampanjer. 1924 hade vi 43 kr. i veckan och i början av 1940-talet 90 kr.

ACC. N:R M. 14402:26.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Folk, som hade mark, hade förr får. Det hade min farfar också, och han odlade säd, där jag har min bredpalts nu. Han skiftade med råg, potatis och havre. Men det har inte odlats något där regelbundet under de senaste 40 åren.

Tidigast fanns ingen bro alls, utan båtarna drogs upp på stranden. Men sedan byggdes en bro. Min farfar var med och byggde den, och det kunde kanske vara på 1860-talet. Vid den bron förtöjdes bara "prammarna". Vrakbåtarna låg för djupt, så de förtöjdes ute i sjön. 1921 byggdes en större bro för alla båtarna, och från det året finns det ett gammalt bropapper med föreskrifter, som jag har. Sedan byggdes hamnen efter stormen 1931.

*se sid.
94-95.!*

Organisation.

Det fanns aldrig någon fast organisation för bron, men den siste brobasen var Karl Malmberg, som blev sänkt.

Det var efter stormen 1931, som vi måste se till att få våra intressen tillgodosedda. När vi skulle bilda en förening här på Skåre, gick det trögt i början. Gubbarna stod nere vid huddorna och pratade om det, men inget blev gjort, för det var ingen, som visste hur man bildade en förening eller skrev protokoll. Jag och några stycken gjorde slag i saken och kallade samman till ett möte. Jag fick skriva ett litet kladdprotokoll, som skulle föras in i protokollboken. Så blev Skåre fiskareförening bildad den 18. 11. 1932.

ACC. N:R M. 14402:24.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDFiskelag.

Mitt ålfiskelag är jag själv och min påg Lars och fiskare Algot Persson. Lars äger inga garn än, han har just börjat med fiske. Algot Persson är anställd hos mig och har 5000 kr. om året. Dessutom äger han ett garn, som han får hela fångsten av. Han har ingen bestämd arbetstid eller arbetsdel, utan han kommer och går, när han vill. Han fiskar sill med bröderna Jönsson, när det är tid för det och ej ålfiske.

Redskap.

Vid sekelskiftet fiskade de ål med småhommor. Varje fiskelag hade ungefär 25 stycken, men de satte inte alla på en gång utan hade i reserv. Småhommor hade de nog till omkring 1910. Då började min far med bottengarn. De var bara små, men de utvecklades i snabb takt. Nu har vi ju börjat med nylongarn. De är dubbelt så dyra per kilo som bomullsgarn, men i gengäld väger de inte så mycket. De har absolut framtiden för sig.

De första pålarna till bottengarnen, som far skaffade, var järnpålar, men efter den första stormen krökte de sig. Sen började vi med träpålar. Först slog vi ner med "trätjölle" eller med en vanlig slägga av järn. 1915 fick vi en heja. Den var mycket mindre och enklare än nu och den drogs för hand. Den första klumpen, som vi slog med, vägde 50 kg. Nu pålar vi ju med maskin.

ACC. N:R M. 14402:28

Om sjökläder.

Det enda jag minns av Oskar Olsson, som kom från Amerika 1910, var, att far köpte ett par gummistövlar på hans auktion. Det var de första gummistövlarna, som kom till Skåre. Men man köpte inte gummistövlar för det. Det var inte förrän efter 1925, som de kom i svängen riktigt. Innan dess hade vi träskostövlar med läderskaft.

Förr hade vi sjökläder av linne, som vi impregnerade med linolja själva. Man kunde köpa färdiga också, men de var sämre. De var impregnerade med vax. Gummikläderna, som vi nu har, är mycket bättre.

Fisketider.

Ålfisket börjar i september. Far var noga med att inte börja före den 1 september för stormarnas skull, men andra höll inte på det. Man räknar med tre ålemörker inte mer. Man tycker, att man med åren skulle fått erfarenhet att kunna se, när man kan vänta ål, men det blir så stora överraskningar, att man måste gå till garnen varenda dag. Det beror så mycket på strömmarna i vattnet. Vi räknar med att sydlig och sydostlig vind passar bäst. Di gamle sa: "Ålen tuder inte i horn, när an kommer".

Torskfisket börjar i mars, så fort det blir isfritt, och april är torskfiskemånad. När det är r i månaden, är torsken bäst. I september och oktober är det torsktid igen.

Sillfisket håller på från juni till oktober.

Om skrubbor och spättor sägs det: "När ängen är grön, är spättan skön".

Väderspådomar.

Di gamle hade en massa väderleksmärken, och de är nog riktiga.
"Östanvär och käringaträta
börjar med storm och slutar med väta."

"När noran börjar droppe,
så håller de sent oppe."

Om vinden, som kan komma från molnig eller klar himmel sa man:

"Om sommarn kommer an ifrån bank,
och om vintern ifrån blank."

Ibland kan man säga t.ex.: "Det är lytt från väster idag." Det betyder, att vädret kommer att gå över till väster, för man hör alla ljud därifrån.

Man kan se ett litet märke eller en bit av regnbågen vid horisonten ibland och då säger man, att det är en "solul". Vad det är, vet jag inte, och inte varför man säger det heller.

Folktro.

Om vissling på sjön.

Det brukades aldrig på sjön, att man fick vissla eller sjunga var-

ACC. N:R M. 14402:30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ken under fisketider eller annars. Far var noga med det, och di gamle hade sina fördomar. De sa, att man visslade den onde till sig. Nu visslas och sjungs det på sjön, men vi äldre tycker inte, att det passar sig. Det fick helt enkelt inte förekomma förr.

Om fisket.

Jag har hört talas om några, som inte hade någon tur med fisket. De gick till apoteket och köpte rökelse och rökte garnen, men en annan har ju aldrig varit med på något sänt.

Under den timmen, då de gjorde iordning sina garn och rullade ner dem till sjön, skulle allt kvinnfolk hålla sig inne. Om fiskarna hade mött någon, och det blev dåligt fiske, trodde de, att kvinnan hade vållat det. Det fanns en del folk, som hade svårt att hålla sig inne och som de hade förskräckelse för att möta. Det hände min farfar. När han rullade ner sina garn för att köra till Västersjön för att fiska sill, mötte han en kvinna, som hade svårt att hålla sig inne. Under hela färden förföljdes de av en viss otur. För det första hade de motvind. När de kom till Falsterbo, upptäckte de, att de hade glömt en sak, som de måste ha, så de måste vända tillbaka. De fick kryssa tillbaka samma väg, och det gjorde tre timmar för dem, när de väl kom och kunde sätta sina garn. Sen drev de på en prick och fick förstört sina garn, och hela deras tur misslyckades den gången.

ACC. N:R M. 14402:3/.

Om träd.

Det finns ett fridlyst gammalt hagtornsträd emellan Fredshög och Kämpinge. De säger, att om man hugger en gren av det trädet, kommer man i olycka. Jag har hört talas om, att det hände en olycka med en, som högg av en gren där.

Seder och bruk.

Förr i världen gick hela Skåre ut på Skansarna på söndagarna. Man gick där och "vannes". På midsommar restes en majstång därborta. Det var offentligt, och där samaldes folk långt ifrån. Nu har vi ingen majstång längre, utan den är privat, om det blir någon.

När vi var små, tog man och satte en bräda på sned och rullade en femöring ner för den, och om den träffade ett ägg vid slutet, så hade man vunnit det.

När det var förste april, så skulle de narras. Då fick de fatt i den yngste, och den skickades till nabostället och skulle hämta en "fjäretryckare". Det var ganska långt att gå, för det var uppe på gårdarna. Där packade de ner en tung sten i en korg, som han bar hem. Sen hade de väldigt roligt åt han, när det packades upp.

Strandningar.

På 1800-talet svämmade någon av de danska öarna över, och kreatur, som gick och betade där, drunknade. Och så drev här i land kokroppar,

ACC. N:R M. 14402:32.

som kom mycket väl till pass till skor och tofflor.

Här var några fiskare, som hittade ett besättningslöst skepp, och lasten skulle vara mycket värd. De ankrade upp skutan i sjön och satte sig i förbindelse med Smidten i Trelleborg. Han sade, att de skulle sätta skutan på grund, och det gjorde de. Sen blev lasten bärgad. Men det sägs, att de fiskarna skulle varit förmögna, om de tagit lasten genast.

"Den falsterboska rättvisan" är den, att de bara skulle ge upp hälften av vad de hittade vid stranden.

Väckelsen.

På 1850-talet kom väckelsen från Malmö. Emanuelskyrkan där är moderkyrkan för alla frireligiösa häromkring. Kolportörer sålde religiösa böcker. Man samlades i husen här i början, och alla här på Skåre berördes av väckelsen. Man satte i gång att bygga missionshuset, och för att få medel till det offrades mycket. Farfar gjorde en sparbössa och lade var tionde krona på den. Sedan satte man missionsgarn. Man satte exempelvis ett garn på sex, och försäljningssumman av den fisken gick till missionshuset.

Väckelsen nådde nog toppen 1910, då missionshuset byggdes ut. Sedan stod den på samma ståndpunkt en tid, men någon dog, och någon flyttade ifrån. Det har minskats succesivt till nu år 1957, då det bara är vi och en dam till på Skåre, som är kvar.

Men verksamheten har fortsatt. Vi sköter söndagsskolan här på

Skåre, och så gott som alla barnen går där. Det är min 17-åriga tös, som sköter den nu. Ibland har vi offentliga möten i missionshuset, då det kommer någon predikant. Det brukar vara omkring 20 besökare från Skåre och trakten omkring. Vi har en del seriemöten också. Men folk dras ifrån religionen. Det beror nog på den höga levnadsstandarden, att de inte behöver något andligt, och så har de ju radio. Men folk anser ju troende för mindre vetande. Folk här på Skåre, är nog inte avogt inställda mot oss. För många år sedan skickade vi ut en lista för reparation av missionshuset, och nästan alla skrev på och hjälpte.

Per Halls omvändelse.

Min farfar var en av banbrytarna för väckelsen här. Om hur det gick till, när han blev omvänd, fick jag höra vid hans begravning. Min farbror, Nils Hall, höll ett tal då och berättade om det.

De kom i en väldig sjönöd här utanför, och de var i verklig livsfara. Det var en kväll i december, då de hade varit i Malmö och skulle segla hem. När de kom utanför revet, kom det en storm från nordost, och det var frostgrader, så seglen blev alldeles nerisade. När de skulle vända mot Skåre från Falsterbo rev, blåste det så hårt, att båten inte kunde stå för segel. De knötⁱⁿ alla reven, men det hjälpte inte. Då höll fiskarna ett skeppsråd om, vad de skulle göra. De kunde inte ta sig i land. De diskuterade om att segla till Möen, men de kände inte till kusten där, och det var för långt. De

ACC. N:R M. 14402'34

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

låg så och höll båten i vinden en tid, men den ville kantra. Men farfar hade hört talas om väckelsen, och att Gud kunde hjälpa i svår nöd och att en enskilds bön kunde hjälpa. Han sade inget till sin kamrat om det, men han bad en tyst bön om hjälp. Han märkte då, att stormen bedarrade lite granna, och att båten började stå för segel. Men de hade motvind till Skåre. Under normala förhållanden är det två timmars segling, men nu måste de kryssa hem med isade segel. Men när farfar lutade sig fram och såg på kompassen, visade det sig, att de hade kurs på Skåre, och att vinden hade ändrat sig. De kunde knyta ut ett av reven, och strax kunde de ta ut alla reven, och kursen kunde hållas. Så tog de sig fram på vanlig två timmars tid. När de kom fram till landgångsbåten och hade dragit upp den till stranden, visade det sig, att vinden gick över till nordost igen, och att stormen började. Det gjorde, att farfar blev så slagen av detta, att han gick hem och rakt in i ett rum och stängde om sig. Och det blev vändpunkten i hans liv.

Kyrksamhet.

Folk här på Skåre har aldrig gått i kyrkan mycket. Har de varit religiösa, har de varit med i väckelsen, och har de inte varit med där, har de inte gått i statskyrkan heller.

Med.

Nu för tiden använder vi inte de gamla meden mycket, för de försvinner, eftersom det är så uppvuxet överallt. Nu använder vi mera kompassen och klockan. Vi säger t. ex. att vi går söderut tre kvart.

Långmed.

"Almarna på Ivers" är in^esglingen på Skåre. Almarna står på den gård, som ligger NNO om Skåre och som kallas Olof Jöns". Ivers är det östligaste strandhuset på Skåre.

"Toppen på Olivas" togs, när vi kom västerifrån och skulle in till Skåre. Där är det fritt från sten. Toppen är en av stenarna utanför Skåre hamn.

När "Tures är klar för Skåre" är det ingen risk för Stavstensrevet. Tures är gården Hallsjö väster om Skåre.

"Trädet vid kalkladan" tas, när vi skall ut till våra ålsätt vid Stavsten. Trädet står i närheten av det västligaste huset på Skåre. Kalkladan ligger på Sjöhults strandmark.

När man har "kyrkan på Skansagården" är det ingen risk för ålarpålarne. Kyrkan är Maglarps nya kyrka.

"Möllen på Emil Ols'" är västra änden på Stavstensrevet. Där sätter man buttegarn och krok. Möllan ligger vid nya kyrkan, och Emil Ols' är gården öster om Skansagården.

"Flögråven ska va rak" när man satte laxagarn. Flögråven=flodgraven. Den har namn av att den grävdes så bredatt att någon sa, att

det blev brett som en flod. Den flyter mellan Hallsjö och Fredshög.
Tvärmed.

"Kyrkan innanpå sockerbruket",

"Kyrkan utanpå sockerbruket",

"Kyrkan på vattentornet", Med kyrkan menas Kyrkoköpinge kyrka.
Sockerbruket och vattentornet är i Trelleborg.

"Kyrkorna samman" är Kyrkoköpinge och Trelleborg kyrkor. Där
finns sillen.

"Piven på udden" är den nu rivna tegelbruksskorstenen i Trelle-
borg, och udden är Stavstensudden.

När Trelleborgs ljus försvinner bakom Stavstensudden, är man vid
revet, och ^{när}fyren döljer sig på udden, är det risk för revet, om
man inte är österpå nock, så att man ser "Almarne på Ivers".

Kombinationer av lång- och tvärmed.

Ett långmed som kallades Kurlandsmedet var Maglarps gamla kyrka
inpå Gustav Hans". Det togs med tvärmedet "kyrkorna samman", då
man skulle sätta buttegarn eller kasta krok till torsk.

Långmedet "Håslövs kyrka på Anders Anders'" togs med tvärmedet
"vattentornet på Ole Pers'" till ända ut på udden" beroende på hur
långt man måste gå för att sätta skrubbegarn bra. Ole Pers' var ett
hus på Tivolihusen, och Anders Anders' är gården mellan Fredshög
och Västangård.

För att komma till Flacket eller Blenheimsgrundet där det finns

torsk, button och leksill tog man tvärmedet "pricken på fyrskeppet" med "Håslövs kyrka på Fredshög" eller "Håslövs kyrka på Kristen Jöns' ". Kristen Jöns' är gården närmast väster om Fredshög.

Långmedet "Möllen på Petter Nils' " och tvärmedet "Saltegrunds-pricken på Trelleborgs kyrka" skär varandra på Lillegrund. Petter Nils' är det östligaste huset på Tivolihusen.

Fiskmat.

Fiskarhushåll.

Namn på fisksorter.

Piggvar kallas för button, tångläke för ålekossor, simpa för ulk, sandskedda för slätta, flundror för skrubbor, och knorrhane för färsing.

Matfiskar.

Vi äter tosk, sill, spättor, ålekossor, button, skrubbor, ål, och lax. Makrill äter vi när vi händelsevis får den i garnen. Aborre och gädda äter vi inte, och aldrig ulk. Den tar man till tosk torskagn ibland. Smållänningarna säger att ålen är släkt med sno-ken, och så vill de inte äta den.

Konservering.

Vi saltat sill, tosk och ål till husbehov. Man kan många sillen d.v.s. man lägger den i salt ett par dar och koker den sedan så.

Förr torkades skrubbor, torsk och sill, men nu torkar vi bara något torsk ibland. Vi vingar den. Den saltas först och hänges ut till tork i det fria ett par dar, och sen koker vi den. Vi gör likadant med sillen. Det blir liksom bättre smak. Min mormor rökte lite fisk ibland med tång i tvätthusskorstenen.

Fiskmåltider.

I regel äter man bara fisk en gång om dagen, förr kunde man både ha det till middag och kväll, men aldrig nylagad fisk till kvällen. Förr kunde man ha fisk tre gånger i veckan, men inte så ofta nu. Annars äter vi kött, stekt fläsk, grönsaker och kålsoppa. En del har ärter om torsdagarna.

Man omväxlar med salt, färsk och vingad fisk. Hos oss har vi mest haft stekt fisk, men andra kokte den kanske mest. Förr kokte de den av sparsamhet.

Torkad fisk.

De torkade skrubborna åt de torra förr. Det var nog nästan som tidsfördriv och som en läckerhet för de gamle. Man flådade dem först och tog sen loss fileerna med en kniv. När torkade skrubbor skulle kokas, lades de direkt i kokgrytan. Torsken blötar vi i vanligt vatten. Lutfisk är det en och annan som gör, men till jul skall man ha saltlånge. Det är norsk torrfisk, som blötas i vatten två dar innan, kokes och ätes med hemmamalen senap.

Andra anrättningar.

Till kapprockesill tar man och skrapar ren salt sill. Den flås ej,

men benen tas av, och finskuren rå lök lägges emellan. Man steker den i stekpanna.

Till sillåda tar man och varvar blötad salt sill med pantofler och sätter in det i ugnen.

Vi la sill i papper och stekte på glöd. När pappret var uppbränt var sillen färdig. Den var förfärligt salt. Di gamle kallade det för ristad sill.

Plockefisk är överblivna, benade fiskbitar som stuvas. Numera kallas det bara stuvad fisk.

Spekesill är salt, flådd sill, som ätes rå med potatis till.

Förr koktes salt sill ovanpå potatisen.

Allt spad utom efter piggvar slås bort. Det användes till pepparrotssåsen.

Inälvor.

Torsklevern tas till vara, och koks med fisken till middagsmålet. En del tar gäddlevern, och ållever sägs vara mycket bra, men vi tar den aldrig. Vi har inga speciella leverrätter. I kristider kan vi använda lever till linolja. Rå lever lägges då i en tunna och efter 3-4 där sjunker tranen till botten, och den känntas till målarfärg.

Rommen av torsk, piggvar och sillkoktes tillsammans med fisken i grytan, och äts till middag. Di gamle kallade torsklever för mjölke. Mjölken ätes inte. När sillrommen var hård, sa di gamle: "Runen e stenlue".

Fiskbenen använder vi inte tillnågot.

ACC. N:R M. 14402:40.

Fisk i medicinskt syfte.

När man hade bränt sig, tog di förr och flådde en spekesill och la skinnet på såret. Di kunde också ta spindelväv på brännsår, eller det var kanske bara på skärsår.

Färsingar har spetsiga fenor, som man alltid sticker sig på. Då tar man lever och stryker på såret.

På tal om det, så finns det i kräftor en slags vita stenar, som vi kallar kröfsesten, och som vi använder till att ta bort smörja i ögonen. Man lägger in en sådan sten i ögat, och rullar runt med den. Sedan låter man den falla ut, och då sitter smutsen på stenen.

Skaldjur.

Ibland kör vi till Höllviken och tar räkor för husbehov. Vi stryker med håven, eller sätter ryssjor på kvällen och tar dem följande dag. Skall man fiska dom riktigt, skall man ha ryssja eller rusor som vi säger. Med håv kan man få gå många timmar för en 3-4 liter. Det är tångräkor vi tar, och dom koker vi i 2 msk. salt på 1 liter vatten och dill efter behag. När vattnet kokar lägger man i dom och låter dom koka i 10 min. Sen stjälpes man upp dom och låter dom kalla i spadet. Sen äter man så många man hinner. Räkor är fin mat. Det vill alla de fine badgästerna ha, och vi tycker också det är gott.

Kalasmät.

Lax och ål användes nog vid kalas. Fiskarna använder mest kött, för fisk är inte något att bjuda på, inte ens ål knappt. Lax är bättre, om man har någon. Ålagille har vi inte alls här.

Fisk till icke fiskare.

De som inte är fiskare här på Skåre, köpte direkt från båten liksom nu. De sätter ner ett spann i huddan om kvällen och lägger i en lapp om hur mycket de skall ha, och sen hämtar de det på morgonen.

Bönderna köper inte färdigsaltad sill härifrån, utan de beställer en viss mängd färsk sill, och sen saltar de själva. När jag lämnade sill på Sjöhult, gjorde vi upp en gång om året in natura. De sa till om fisk t.ex. 2 gånger i veckan, och då lämnade man det alltid.

Folktro.Om fisket.

Nyårsafton hutt di en peng i sjön, för di sa , att sjön skulle ha nåt.

När di satte garn, drog di ut en maska för att fisken skulle ha nån chans.

Om man fick en fisk meddetsamma, blev det dåligt med fisk. Di sa: "Här e snudefisk ida, de blir dålit".

Och når di drog upp de föste fiskarna kunde di säga: "Ida blir de bra, för den tredje va minst".

Detta var på min morfars tid.

Stormvarsel.

Vi hade en gammal stol hemma. När det var vackert väder small det i den åbland, och efter det kom det storm. Di gamle sa, att det var därför att det trädet, som stolen var gjord av, skulle ha fallit i

ACC. N:R M. 14402:42.

storm. Det kallade de "sällfälle" eller stormfälle. Di gamle hade varit 125 år, om de hade levat nu.

Sjukdom.

Jag hade en vårta på ett finger en gång, och den gjorde ont, när man drog nät. Då sa min mormor, att jag skulle stjäla en bit fläsksvål och stryka över vårtan med den och sen kasta den där jag aldrig skulle komma till att se den mer. Det gjorde jag, och sen gick vårtan bort.

ACC. N:R M. 14402: 43.

Fiskmat.Fiskarhushåll.Matvanor.

Många gånger åts fisk 2 gånger om dan förr. Det kunde ätas fisk fem dar i veckan, kött om söndan och någon annan dag stekt salt fläsk. Vi köpte fläskben och stekte till söndagmiddag. Vi kallade det nyckelben. Det sitter nog nere på skinkan. Ibland tog vi det minsta revbensspjället. Kålsoppa hade vi minst en gång i veckan, särskilt omkring 1920.

På kalasen kunde man på sommaren ha kokt piggar med pepparrot. Det var en finare rätt.

Det har aldrig varit eller är några stora kalas. För mycket länge sedan hade vi ett ålagille.

Nu äter vi helt kött och kotletter. Det hade vi aldrig förr. Det har vi nu mitt i veckan. Det är tiden och jäktet, som gör det. Nu jobbar fruarna och ingeⁿvill ha bry med maten.

Vi fick fryshus i våras. Där har vi frysta spättor, torsk och ålekoössor. Det är gott. Det är nog möjligt, att folk kommer att äta mer fisk nu. Di vill inte salta, torka och blöta den längre. Nu köper di hellre den salta sillen i stället för att salta. Saltad och färsk fisk äts nu lika mycket vardera. Förr hade man mest salt mat, även ål.

ACC. N:R M. 14402:44.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hantverkar- och lantarbetarfamiljer äter då rakt inte mycket fisk. En gång i veckan högst.

Vi äter sill, ål, skrubbor, button, näbbgäddor, ålekossor, torsk abborre och spättor och ibland makrill, när vi får den. Stenbit äter vi också. Det är gott på våarna, men di har tagit slut nu. Gädda tycker vi inte om på Skåre och inte id. Sudare tycker vi inte om. Di skulle egentligen kokas och kallna i spadet.

Skaldjur får vi inte här. Det kan hända, att vi stryker räkor på söndagarna, om vi har tid. Vi äter dom en kväll så där.

Konservering.

Nu saltar vi sill, torsk och ål. Makrill saltade vi en vinter omkring 1915. Vi åt den rå som salt sill.

När man vingar fisk på sommaren, skall den läggas i salt i 14 dar och sedan torkas den en veckas tid. Skrubbor och button skuras med en skurborste, saltas en veckas tid och hänges sen ut till tork. När sillen skulle torkas förr, klev man in i en stor lucka i spisen och hängde in fisken.

Vi röker inte alls fisk för konservering.

Fisksoppor.

Sillasö. Man skar färsk sill mitt av och kokte den med små morötter och lök och jämnade det med ett ägg och lite mjöl. Persilja

slogs över. Sillasö görs inte längre nu. Vi slutade nög omkring 1915.

Ålasö. Bitar så stora som en sked kokas tillsammans med morötter och russin och purjolök. Det skall jämnas med ägg och vetemjöl.

Fisk tillsammans med fläsk.

Jag brukar mycket steka fläsk först och sedan steka fisken i flottet och äta fläsktärningar till. Det är gammaldags, men vi gör det.

Till kokt torsk har vi också fläsksås. Vi skär kötttrandigt fläsk och bryner det knaprigt ^{med} potatislöktärningar. Sedan slår vi på vatten och lite spad och jämnar det med vetemjöl. Förr kallade min mormor det för tattarsås, men vi säger snurresås.

Förr stekte vi kokt vingad torsk och åt den med stekt fläsk och potatis.

Vi blötte också salt sill eller torsk ordentligt. Det maldes med salt fläsk och lök, ett ägg rördes i och det saltades och pepprades och stektes. Vi hade vit mjölksås till.

Fiskpudding.

Fiskpudding gör vi på kokt salt torsk eller långefisk, även på färsk torsk. Man smörjer en form, plockar sönder fisken och varvar den med tunna potatistärningar. Ett par ägg vispas och slås över. sedan strör man med skorpmjöl och smörklickar och sätter in i ugnen. Vi gör fiskbullar på torsk eller sill.

Stekt fisk.

Så gör vi kapprockesill. Vi blötar sill, Skär upp den i ryggen och tar bort benet och fyller den med hackad lök. Sedan steker vi den och äter den med mjölksås, som görs av stekskyn.

Fisk stektes inte på glöd, men vi ristade salt tvättad sill, som virades in i ett papper. Vi stekte den på klar koksglöd. Vi gjorde det förr på kvällarna mycket ofta, men hade det aldrig som huvudrätt.

Kokt fisk.

Sillen kokas salt hela vintern. Den blöts upp och koks ovanpå potatisen. Det gör inte folk nu längre.

När ål koks och äts till middag, kokar vi den med en handfull russin. Vi har spadet till sås, men somliga gör persiljesås. Den saltade ålen blöts upp, flås och koks och äts med grädde och senap. Egentligen skulle det vara senapssås med hårdkokta ägg.

Förr hade man torkade skrubbor och buttor, som koktes. Man gjorde mjölksås på lite grand spad och skar det gröna på potatislöken och la i såsen. Potatislök, det är vanlig gul lök.

Vi har ingen lutad fisk på Skåre. Vi har långefisk, blötad i i vatten och kokt. Till det har vi senapssås. Det äter vi till jul.

Torkad fisk.

Det var drängar, som kom ner från gårdarna och köpte torkade buttor och åt torra.

Sillake.

Di hade absolut enbart sillake till potatis för mycket länge sedan sa mor. Det var nog fattigmansmat.

Jag lagar nog mycket gammaldags mat, som ingen annan gör här på Skåre.

Yrke.

Jag har arbetat på gummifabriken sedan 1940. Jag är svarvare och har alltid dagarbete.

Ekonomi.

Fabriken betalar på ackord åtminstone på svarvningsavdelningen. Jag betalar 40 kr. i veckan hemma. Förr bodde jag i stan en tid, men då fick jag betala 100 kr. i månaden för ett rum och dessutom äta ute. Det blev ju för dyrt. I maj köpte jag en folkvagn, men man måste ju försaka alla höjen för att kunna ha den.

Mina föräldrar lever på pension från lotsverket och folkpension. De har lite extraförtjänst på hemarbete från Konstharts. Min bror arbetar där, och han har ordnat med det. De sitter och pysslar med korkar, som de får utkörda till sig från Trelleborg. De arbetar med det, när det passar dem, och det blir ju mest som tidsfördriv. De får 1.50 - 1.75 per 1000 korkar, och de kan väl tjäna 50 öre i timmen per person. Det är ju på tok för billigt, för fabriken slipper det ju.

ACC. N:R M. 14402:49.Yrke och arbete.

Min far är också murare, och han kom hit till Maglarp, när nya kyrkan byggdes.

Jag är anställd hos en byggmästare i Trelleborg. Jag har moped och åker ut och in.

Min fru arbetar här ute på AB Bete. Det är en holländsk lökodlarfirma, som har en gård här. För nio år sedan arbetade hon där också, och då hade de 50 kr. i veckan, nu har de 104 kr. när skatten är dragen. Hon skall hålla på i tre veckor nu, men i allmänhet arbetar de andra fruarna där under tiden april - oktober. Anställningarna går i allmänhet genom vänner och bekanta, som redan arbetar på lökodlingarna.

Modernisering av huset.

Det här huset köptes 1949 och vi började bygga om det genast. Det såg förfärligt ut. Det är byggt på 1890-talet av tegel och väggarna inomhus är av råsten. Det enda, som är kvar av det gamla huset, är ytterväggarna och taken. Vi har slagit ut några väggar inne och fått ett stort rum. Förr var det fyra små fönster på varje långsida, men nu är det ju två stora på södra sidan och ett stort och ett burspråk på den norra i stället. Så har vi lagt in parkettgolv. Källaren har blivit större, och där är plats för en hydrofor också, och i pannrummet har vi kokseldning. Vi har gjort plats för vattenklosett inomhus också.

ACC. N:R M. 14402:50.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDNybebyggelse.

Vi hade tomt borta vid Skansarna och skulle bygga, men man får inga statliga lån till nybyggen, förrän avloppsfrågan blir klar här på Skåre. Skegrie kommun vill ha bebyggelsen dit upp, så det kommer nog att ta många år till avloppet blir ordnat här. Om sedan Sjöhult också vill sälja sin strandmark, blir det säkert folk, som kommer att bygga.

Sommargäster.

Det är inga sommargäster, som lyckats hyra här än, men de har fått köpa gamla hus, när folk dött eller flyttat till stan. Två stycken är sålda, och ett är till salu.

ACC. N:R M. 14402:5/.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDYrke och arbetstid.

Jag är gummiarbetare i Trelleborg och har aldrig varit fiskare. De kör med kontinuerlig drift, och jag har två skift. Ena veckan jobbar jag mellan kl 6 och 14.30 och den andra veckan mellan 14.30 och 23.

Frun arbetar på lökodlingen och dottern också, fast hon är på kontoret. Arbetstiden är kl. 7 - 4.15 med en timmes middag.

Kommunikationer.

Till för två år sedan cyklade vi gummiarbetare till stan. Det är 9 km. till fabriken. Men nu hämtar fabriken buss och kör hem oss igen.

Binärningar.

På Betes mark får min fru lov att sätta grönsaker till husbehov, allt utom potatis för ålens skull. Man får be om mark och man får det på villkor, att det sköts och rensas. Det är mycket bättre jord där än här nere. Vi har lite grann potatis här i trädgården, men vi får köpa på höstarna.

Ombyggnad av huset.

Vi har bott i detta huset sedan 1943. Huset är minst 60 år, och det är byggt av tegel. Vi har ändrat det mesta på det. Det är nytt eternittak och två stora fönster har vi i stället för fyra små på var långsida. Rummen har vi gjort större genom att slå ut några

ACC. NR M. 14402:52.

Väggar, och köksinredningen är ny, men rostfri diskbänk har vi inte. Spisen är en gasspis. Vi använder flytande gas, som köps i tuber.
Folklivet på Skåre.

Familjerna träffas inte mycket hemma hos varandra. De har bilar och far ut. Folk träffades mer förr än nu.

Hamnen är inte samlingsplats, som den var förr.

Fotbollsklubben samlas i gamla ålderdomshemmet.

ACC. N:R M. 14402:53.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vi kom hit 1937, och vi har bott i Skegrie, Tivolihusen och Kurland förut. Jag är snickare och arbetar på Dux i Trelleborg. Min far är också snickare, men han är sin egen och arbetar här på Skåre och på gårdarna runtomkring.

Fastigheten.

Vårt hus och trädgården är skilda åt av gatan här, och på baksidan slutar tomten en meter från husväggen.

Vi tror, att huset är över 100 år gammalt. Det är nog byggt av råsten. När vi köpte huset 1937, var det målat med svartgrå oljefärg, men vi vitade det. I går målade vi om det med vit plastfärg, som sägs vara mycket hållbar. Ända till för fem år sedan var det fyra små fönster på långsidan, men vi har gjort två stora i stället.

Lagfart.

Vi har inte lagfart här, men vi skall få genom advokat Tuveßson. Han har köpt huset här mittöver till sommarhus.

Trädgårdsodling.

Vi har inte mycket grönsaker här, för jorden är dålig. Men blommor och fruktträd har vi lite. Men vi får sätta lite potatis på Skansagården.

Moderna livsmedel.

Nu äter man mera färskt kött, när Scanbilen kommer. För att få kött

ACC. NR M. 14402:54.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fick man förr åka till stan. Köttbilen kommer två gånger i veckan, men det är inte alla, som köper där. Fruar, som arbetar på lökodlingen, beställer kött i affären i stället. Så har vi fått frysbox nu i framtiden, och det kommer att göra mycket. Vi köper en gris på slakteriet och fryser ner och konserverar. Folk kunde hyra frysbox i Trelleborg förut.

Folkliv.

Det är skönt att bo på Skåre, men vi kör till Höllviken och Trelleborg för nöjen. Jag har egen bil. Vi ungdomar är inte alls på sjön på vår fritid.

För en tio år sedan kom det malmöbåtar och låg här och fiskade hela sommaren. En gång var det tre stycken familjer här. De bodde i huddor, som de hyrde.

Jag skall bli ålfiskare efter min far. Jag har jobbat i stan på gummifabriken kontor i 3 år. De behövde hjälp hemma, så jag kom hem. Jag bodde hemma de åren och åkte buss till och från stan på vintern och cyklade på sommaren. Jag skulle inte vilja flytta till stan, även om jag jobbade där. Nu vill jag fortsätta med ålfisket. Det är mycket friare och man är sin egen.

Ungdomarna på Skåre.

De flesta flickorna härifrån arbetar i Trelleborg och hyr rum där. Det är bara en flicka, som bor hemma. Hon är i 20-årsåldern och jobbar i stan. Hon åker buss och cyklar till och från. Pojkarna arbetar i stan men bor för det mesta hemma och kör bil ut och in. De arbetar på gummifabriken och Dux. En arbetar på färjan. Här är det mest de äldre, som arbetar på färjan.

Vi spelar mest fotboll på kvällarna. Vi är tre lag med folk från Skegrie och Trelleborg. När vi inte tränar fotboll, kör vi till Höllviken eller Trelleborg. Här finns ju inget att göra. Det finns ju inget kafé eller sånt alls. Vi tar aldrig in till Trelleborg annat än för bio. Vi tar till Mal-

ACC. N:R M. 14402:56.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mö för att dansa, nu på sommaren till Höllviken. Ibland på vintern åker vi till Anderslöveller Svedala, det är bättre än Trelleborg.

Jag läser Trelleborgs Allehanda och nån deckare. Jag har ingen hobby. Dom andra gör likadant. Ingen av oss unga går i kyrkan, bara på julottan ibland.

Folklivet.

Jag minns, att förr i världen samlades det alltid folk vid hamnen, när de skulle ut och fiska sill, nu gör de det aldrig. Det är ingen som vet om det ens. Man samlas inte heller där nere för att prata om kvällarna. Det är rent dött om kvällarna här. På vintern och hösten är fullkomligt dött. Då går dom inte alls ut.

Vi umgås mest med släkten, de bor inte här. En del uppvaktar vi på födelsedagar här på Skåre. Vi ungdomar träffas aldrig hemma hos varandra, inte ens på vintern.

ACC. N:R M. 14402:57.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDSkåre hamn.

Jag är just nu kassör för hamnen här. Det obebyggda området vid Skåres hamn var tidigare bysamfällighet, men det skänktes av Maglarps kommun till Skåre hamn vid dess byggande 1934-1936. Hamnstyrelsen utses av kommunalstyrelsen i Skegrie storkommun.

Hamnens inkomster är arrendet för båtar, sumpar, sjöbodar, bredplatser, stapelgångar, potatisland samt avgifter för ilandförda fångster. För de fastigheter, som ligger på hamnens mark, har aldrig betalats arrende. Arrendena är per år för vrakbåtar 15 kr., snipor 5 kr., pråmar 5 kr., sumpar 5 kr., sjöbodar 2 kr., bredplatser 6 kr., stapelgångar 1.50 kr., för 1000 kg. ål 16 kr., 1000 kg. lax 16 kr., och 1000 kg annan fisk 1.50 kr.

Förr arrenderades allt ut på fem år, men nu löper det tills vidare. Hamnens årsinkomster är 500 - 600 kr. Underhållsfonden är nu 4.288 kr. Än har inga större reparationer behövt göras, och hamnen har aldrig muddrats. Lånet, som togs vid hamnens byggande, sköts av kommunen. Kommunen står för 10 % av byggnadskostnaderna, resten är statsanslag.

Lantbrukarna och Skåre.

En del gårdar har eller har haft arbetarbostäder på Skåre. Sjöhult har tre fastigheter och Västrabo en. Solvik har haft arbetarhus på Skåre.

ACC. N:R M. 14402:58.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Förr gick fiskarna på extraarbete på gårdarna, mest på hösten, men nu är det inte så mycket. Det är mest sådana, som inte är yrkesfiskare, som kommer och sköter betor. I år har vi på Sjöhult haft fem personer från Skåre på betorna. De arbetar på ackord, och arbetstiden blir sammanlagt 10 - 11 timmar per dag under en månads tid. De kan tjäna mellan 600 - 1000 kr.

ACC. N:R M. 14402:59

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fru Olsson arbetade som hembiträde i Stockholm till 1903, då hon reste till U.S.A., där hon hade plats i hushåll. Gifte sig där med varvsarbetaren Oskar Olsson från Skåre, som kommit till U.S.A. 1904. De reste till Skåre 1910 men återvände till U.S.A. 1911. 1920 återvände de till Skåre för gott, och Oskar Olsson ägnade sig åt fiske. Fru Olsson är sedan 1949 bosatt i Märsta.

Kafé.

Jag började affärsrörelse 1926, för att familjen skulle klara sig. Jag köpte för 25 kronor karameller på kredit hos Viktor Larsson i Trelleborg. Strax efter köpte jag mjöl och började baka kakor och öppnade kaffeservering. När de första kaffegästerna kom, fick jag springa till Lindgrens affär och köpa kaffe. Jag bakade kanelbullar, släta bullar, vetefläta, småbröd, som de kallar för fina kakor på Skåre, tårta och amerikansk äppelpaj. Det var nytt här och var allmänt omtyckt. Jag hade kaffeserveringen i det bästa rummet. Det var många, som kom cyklande förbi och drack kaffe, och folk kom från Malmö och Ystad för att köpa bullar. Det var inga damer från Skåre, som drack kaffe och inga gifta. De hade inte råd. Det var mest ungdomar, både pojkar och flickor. De kom mest på kvällarna. Vi stängde kl. 10. Jag tog 35 öre för kaffe med bröd. Jag sålde i genomsnitt för 2-3 kronor och första söndagen för 13 kronor. Den 1 jan. - 1 aug. 1927 var nettoförsäljningen 1600 kronor. Folk saknade det nog mycket, när kaféet tog slut.

ACC. N:R M. 14402:60.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De tyckte det var gott med hembakat.

Speceriaffär.

Varor.

Den 1 aug. 1927 köpte jag hem specerivaror och mjöl och kli från kvarnen i Trelleborg. Jag hade bara nödvändiga saker i den första affären. Allt handlades inte på Skåre. Man köpte bara på Skåre i nödfall. Men efter utbyggnaden av affären 1929 hade vi kortvaror, strumpor, garn, papper, grädde och mjölk m.m. Vi köpte från grossister. Det var Ganslandt och Gussing och Kolonialvarubolaget i Trelleborg. Mjölken kom från Ragnar Jönssons mejeri och brödet från Franckes bageri i Trelleborg, men kaffet köptes hos Skånska kolonialen i Malmø. Man både reste till grossisterna och köpte, och handelsresandena kom ut till oss. Trätofflor var en stor artikel. Det fanns både tofflor med remmar och helt läder. De hängdes på vinden på räcken i storleksordning för dam och herr. Vi köpte tofflorna från Ö. Klagstorp.

Vi sålde inget hemslöjdsalster, som folk lämnade in till affären. Vi hade rätt mycket silversaker, nysilver vill säga, och prydnadsaker, som vi sålde mycket av. Kompottskedar, vaser. Från Johansson Mark o.Co Göteborg köptes handarbeten med tryckt mönster och garner. Det var en stor artikel.

Vi hade också allt , som behövdes för cykelreparationer. Slangar, däck, ventiler och alla slags lappgrejor. Det var inga direkta re-

ACC. N:R M. 14402:6/.

servdelar. Det hade aldrig funnits på Skåre förr. Vi lagade inte cyklarna, bara sålde material.

Vi tog också hem kinesiska och japanesiska hela kaffeserviser till försäljning. Det var nytt på Skåre. Vi sålde rätt många serviser. Folk kunde köpa hela matserviser genom oss. De for med till grossisten i Malmö och Hälsingborg och tog ut servisen.

Lokal och inventarier.

Själva affären var i ett gavelrum, som hade en liten förstukvist. Kontoret var i ett rum innanför. Lagret var på vinden och på gården hade vi en lagerbod för tjära, bensin, olja, silltunnor, järnspik. Inredningen i affären var en disk och därbakom en riol med tillbyggda hyllor. I ett skåp med glasdörrar fanns porslinet. Inredningen var ljusgrönmålad. Golvet var av cement framför disken, av trä bakom. Vi hade elektriskt ljus och elektrisk kaffekvarn. De sista åren hade vi både räknemaskin och kassaapparat. Kassan hade vi förut haft i en låda i riolen. Mjölk såldes i ett utrymme avdelat med glasvägg. Matbrödet var i ett glasskåp och vetebrödet i en glaslåda på disken. Fotogenpumpen var ute i förstugan och bensinpumpen precis utanför ingången. Det fanns en Berkelvåg i affären och i lagerboden kunde vi väga 100 kg. Dessutom hade vi liter-, halvliter och decilitermått för mjölken. Vi hade ett litet skyltfönster, och på ytterväggen var fästad en skylt, där det stod Oskar Olssons Spece-ri- och Diverseaffär.

ACC. N:R M. 14402:62.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDPersonal.

Först var jag ensam, men efter 1927 hjälpte maken och mina två söner till. Min man slutade att fiska, när båten sjönk 1928. Ingen annan hjälpte till. Ungdomen ville gärna stått i affär. Det hade inte varit svårt att få folk till det.

Kundkretsen:

En del i Skåre handlade alltid i stan. Det var bara ~~då man glömt~~ då man glömt något, som det köptes på Skåre. Några strökunder hade vi utomkring. Från gårdarna köpte de aldrig på Skåre. De skulle till stan. Det var liksom inte fint att gå ner till Skåre och handla.

Betalning.

Kredit gavs i ett kör. Man måste lämna kredit för att kunna hålla på. Vi flög aldrig på växlar utan sparade och höll in. Nu har de bättre rabatt. Förr fick man 25 öre rab. på smöret, vad det än kostade. Och på mjölken bara ett par ören. Krediten varade tills de betalade. Många betalade ordentligt och så klarade man sig. En del betalade av lite och så fortsatte de att handla på kredit. Man fick säga till att de fick betala av. De betalade av 1 kr. och bad att få köpa för 2 och så ökade det. Vi sa till om betalning, när ingen hörde det i affären. Ibland gick min man hem till dem och talade med dem. Inte fick man ta ränta på krediten. Man köpte ägg

ACC. N:R M. 14402:63.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och betalade ordentligt för dem, och sen kom folk och ville ha dem billigare än vi köpt dem.

En ville en gång betala med en gris under kriget, men de fick aldrig någon licens. En del lämnade ägg och köpte varor för det.

Inte förrän vi slutade preskriberades något. Det blev allt som allt 300 kr.

Vi slutade för att det ^{blev} tröttsamt med alla kupongerna.

När varorna kom hem, satte vi pris på dem och sålde dem för de priserna. Vi la inte på mer än skälig vinst. 25 % gick vi aldrig över och 20% och 15 % var vanligt på silver och handarbeten. Prutades gjordes bara på gamla varor.

Bokföring.

Vi förde kladdbok på dagen, som fördes in i huvudboken på kvällen av herrn. Många hade kontrabok. Min son ville införa riktig bokföring, men min man ville det inte. Sista åren under kriget hade vi notor med kopior, som vi förde in i huvudboken för omsättningsskattens skull.

Konkurrens.

Priserna skulle hållas så lågt som möjligt och allt skulle vara rent och snyggt. Innan kassarabatten kom, gav vi en strut karameller eller så, som på köpet.

ACC. N:R M. 14402:64

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vi hade väggkalendrar till jul åt kunderna. Dessa köpte vi från Lindebergs i Kristianstad. Först var de fina, sen blev det enklare saker.

Varken Lindgrens eller Wibergs, de två andra affärerna på Skåre. var med i Skånes Köpmannaförbund eller i Sveriges Köpmannaförbund. Priserna var alls ej stabila. Matvaror var dyrare här än i stan. Man tjänade på att åka buss till stan och handla efter 1923. Vi gick alltid med Köpmannaförbunden och så stabiliserades priserna och sänktes.

Butikens funktioner utöver försäljning av varor.

Vi tog emot post och tidningar till hämtning. Folk lämnade in avgående post. Det har varit samma brevbärare här sen 1920. Folk kom in och ringde i telefonen. Det var verkligen ingen, som betalade för samtalen. "Det var bra, om Ni inte tog betalt" var det bästa dom sa. Telefon fick vi 1929. Bil köpte vi 1928, en gammal dålig Dodge. Vår affär var inte skvalleraffär. Jag ville inte veta av det, om det blev rättssak.

Min äldsta son hjälpte till med deklaration för många här. Han hade tagit Hermodskurser och hjälpte till med sånt. Annars var här knappt någon som kunde.

Porslin lånades ut till kalasen. Det var en matservis och glas, som vi hade till utlåning. Ibland när det inte räckte, tog vi av vår egen. Det var i alla fall till 12 personer. Vi tog aldrig be-

ACC. N:R M. 14402:65

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

talt för utlåningen.

Social ställning.

Vi fick ingen social särställning för att vi öppnade affär. Vi hade aldrig rock i affären utan jag hade förkläde och man var ren och snygg. Vad jag vet ^{införde vi} inget nytt på Skåre, då vi kom från U.S.A. Tvärtom. På Skåre hade dom smala byxor med knappar nere. Mina pojkar hade äppelknyckarbyxor, när vi kom hem, men det fick jag minsann ändra på.

Omsättning.

1942 var omsättningen 60.000 kr.

Tiden efter 1942.

Den 17 aug. 1942 överläts affären till Sixten Karlsson från Malmö, som varit på hotell i Arild. Han hade affären i 5 år. Han hyrde fastigheten av oss och vi bodde i gårdshuset. 1947 sålde jag fastigheten till Allan Fors, som arbetade på Konstharts i Trelleborg. Han köpte både hus och affär på samma gång. Därefter såldes affären till Kjell Olsson från Höör och sedan till Artur Andersson genom Ica.

De andra affärerna.

1910 hade Adolf Wiberg affär in på gården i huset öster om nuvarande butiken. Man gick igenom en lucka, som var emellan huset och uthuset. Affären var i boningshuset till höger om långsidedörren åt

ACC. N:R M. 14402:66.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

söder. Ett litet rum och en disk med alla varorna fanns därinne, Rågskorpor, såpa, socker, kaffe, mjöl, bröd m.m., men ej mjölk. Det var en riktig gammaldags lanthandel. De hade både kontant och kredit troligen. De byggde till på gaveln 1911 en stor veranda med hela väggar. Den är riven nu.

1927 hyrde de ut affären till Edvin Enevid från Skegrie som filial till Skegrieaffären. Han var knappt ett år i Skåre. Han hade skrivit kontrakt på 5 år och fick betala 50 kr. i månaden till Wibergs i 5 år. Därefter var det slut med den affären. Skåreborna ville ej gynna en främmad. Wibergs slutade på grund av vår konkurrens. Det först sagda priset fördubblades till slut, när man köpte där.

Kooperativa från Trelleborg försökte sätta upp affär 1927. De förhörde sig muntligt, men det blev ej mera.

Lindgrens.

1910 fanns också Anna Lindgrens affär. Anna Lindgrens man var fiskare. Butiken låg i huset väster om nuvarande affären. Den bestod av förstukvist och ett litet rum. Där var förskräckligt smutsigt. Det var såpa, korv, bröd och en massa smutsiga ungar på samma hylla. Man fick ha papper och påse med sig, när man handlade. Debiteringarna fanns på lösa papper i en plåtburk.

Deras son Bernhard Lindgren hade först butiken i lilla huset till 1935. Sedan flyttade han in i sitt nybyggda hus, där nuvarande

ACC. N:R M. 14402:67

affären är.

Bernhard Lindgren hade den första bilen på Skåre. Det var nog omkring 1923. Det var en lastbil för mjölktransport från bönderna in till Trelleborg. Den andra bilen på Skåre var vår, som köptes 1928 för affärens skull.

Vidskepelse.

Allt det här skrocket är saker, som min svärmor sagt. När jag gick med min äldste son hade jag ett förfärligt besvär med svärmor, för jag tror inte alls på sänt.

Om havandeskap och spädbarn.

Om man bet av en korpända skulle barnen få stympade armar. Lika så om man bet av ett sillahuvud. Om man tittade i en nackspegel, så skulle barnet få två ansikten och om man tittade i en kikare fick barnet 4 ögon.

Om man får ett barn utan skinn, skall man hämta en bränd trästump från där det varit eldsvåda och doppa den i rinnande vatten i en strömfåra i nymåne. Troligen skulle man tvätta barnet i det vatten, som man tog.

Om man gick under en snodd lina, skulle navelsträngen vara snodd om fostret.

Man fick inte ta ut barnet, innan det skulle till kyrkan och döpas. Här har de för sig, att det är mannens föräldrar, som skall

ACC. N:R M. 14402:68.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

stå fadder åt barnet.

När min man var liten, skrek han så dant. Hans mor gick då och stal en tupp, som fick gala över huvudet på ungen, och sen dess var ungen tyst, sa's det.

På Olof Jöns'gård, när de vädrade kläder en gång, tog farmor klädesborsten från dem och tog hem, för hon skulle ha den till någonting. Jag minns inte, vad hon skulle ha den till, men man skulle ta något, som skulle saknas förskräckligt och det gjorde ju klädesbors-
ten då.

Vid sjukdom.

När jag skulle bädda sängen åt min sjuka svärmor en gång omkring 1910, fann jag en liten påse i botten av sängen. Det var något, som Jönssons mormor hade lagt dit för att driva bort sjukdomen.

Om man fick svulster i halsen, skulle man ta fläsk av ett ny-slaktat grishuvud och gnida halsen med.

Varulv och mara.

Varulven har suttit på många trappor här på Skåre. Den skulle man akta sig för.

Man skulle ha trösklarna stålskodda, så kom inte varulven in. Folk var fullt övertygade om att den fanns.

Bli riden av maran var vanligt.

Vi kom hit 1945 och köpte då affären av Bernhard Lindgren, som byggt huset 1936 - -37. Omsättningen var då 57.000 kr.

Lokal.

Man kom förr in i en trekant, och därifrån var en dörr till vardera affären. En speceriaffär till vänster och en mjölkaffär till höger. De var skilda av en hel vägg. Ingen förbindelse fanns mellan affärerna. En dörr gick från vardera affären till kontoret. De båda affärerna var nästa lika stora. 1953 slogs väggen ut och trekanten försvann och dörren sattes i ytterväggen.

Ingen kyl fanns, när vi kom hit. 1947 köptes ett stort kylskåp och sattes i affären för grädde, lite mjölk, smör, margarin. Det var $\frac{1}{2}$ m. högt, 280 liters. 1953 köptes en stor kyldisk, 1955 ett nytt stort kylskåp enbart för mjölk och grädde. Kyldisken är 180 cm. lång - vanlig bredd. Höjden ung. 1 m. I disken hade vi mjölk och grädde först. Sedan köptes mjölkkyldisken genom Eolbolaget. Djupfrysningsskiva har vi i samband med glasspinnar. Vi hyr den av glassfirman. Vi sålde mest djupfrost spenat och torsk från början, nu lita av varje: broccoli, blomkål, grönsaker, kyckling, skinkfärs.

Vi bytte ut de vanliga lamporna mot lysrör 1947. Först eldades elementet i affären från en panna på kontoret, nu är den i kylaren.

Varor.

Alla varor köpas från grossister och andra firmor. Det är bara

ACC. N:R M. 14402:20.

ägg, som levereras privat från en gård, Sjöholt. De enda lyxvaror vi har är porslinsprydnader. Det går inte att sälja t.ex. lyxkonserver här. Men nu har folk råd till mer än de hade förr. De köper andra saker nu - konserver och färdigt och mera kvalitetsvaror än förr. Vi kan inte hålla 2:dra sortering, det går inte. Förr ville de ha billigt, nu kvalitet. Folk är mer varuinformerade nu än förr. Men många gamla vill hellre ha i lös vikt än det paketerade. Vi måste mista en del färskvaruförsäljning för fryshusets skull, men får lite mer försäljning på förpackningar i stället. Men vi måste nog dra in på ett biträde för detta. Särskilt försäljningen av korv, sylta och pålägg försvinner nog. Blåkläder säljs inte så mycket nu. Fabriken tillhandahåller blåkläder och folk har det inte så mycket.

Metervarutyg säljs inte mer, ej heller rockar, blusar och jumpers. Det köps i Trelleborg i specialaffärer. Bensin säljes dygnet runt, om folk vill ha.

Personal.

Personalen består av mig själv och två flickor. Den ena har varit anställd i 7 år, den andra 3 år. När det är mycket att göra hjälper min fru till. Den ena flickan är från Kämpinge och den andra från Kurland. De bor hemma och reser till och från. Vi har tagit flickor och lärt upp, när vi behövt folk.

ACC. N:R M. 14402:4/

Arbetstid är kl. 8 - 1, 2 - 6. Ingen övertidsersättning förekommer, men de är fria från lördag kl. 4 - måndag kl. 2 varannan vecka som compensation. Middagsstängning mellan kl. 1 och 2 infördes tillsammans med den andra affären 1948. Springpojke har vi inte, men vi går hem med varor.

Kundkretsen.

Det är Skåre, 2 gårdar och en familj på Tivolihuset som handlar här. Gårdarna runt om handlar nog fortfarande i stan. En gård t.ex. ska ha 2 liter mjölk om dagen och inget mer. Resten köps i stan. Det är gammal kutym, att det skall handlas i stan. Vi har alla på Skåre utom en. Den köper bara mjölk och fotogén.

Förut när camping var tillåten på Skansarna kom det många kunder på bensin och proviant. Det kunde komma 10 st. per dag. Det är inte många turister, som handlar nu. De, som har stuga här, bor här under semestern och handlar här. Kommer de över lördag och söndag provianterar de i stan. Men det blir inte så mycket av det, som de köper dessutom.

Det märks mycket, att lantarbetarna har blivit färre genom automationen. De handlade ju, om också inte bönderna gör det.

Lördagen är handelsdagen framför andra. Folk kommer mest mellan $\frac{1}{2}$ 10 och $\frac{1}{2}$ 12. Det är mera jämnt vanliga dagar. När fruarna arbetar blir det handlat på middag och kväll.

ACC. N:R M. 14402:72.

Betalning.

Det är mest kontantbetalning. Vi har också veckobetalning och månadsbetalning per bok. Detta är nu olagligt, men de gamle kunderna får behålla böckerna. Men inga nya kunder får böcker. Det nya systemet är med debiteringslappar eller följesedlar. Det är inte mer än ett tiotal, som får kredit. Alla på Skåre betalar ordentligt i tid och alla utnyttjar kassarabatten.

Butikens funktioner utöver försäljning av varor.

Vi tar emot Skåres post och tidningar utan ersättning från posten. Brevlåda finns. Vid julafton kommer posten 6-7 - tiden och då stänges affären kl. 3. Vi måste vänta på den för att sedan dela ut den till folk. De sista åren ha vi hämtat den posten själva i Trelleborg.

Vi skickar alla pensioner med postmannen för hämtning efter kvittering här. Dessutom ansvarar vi för rätt summa utan ersättning av kunder eller postverket. Många gånger skriver vi ut postanvisningar och paketkort till folk, som skall skicka de grejerna.

Busshållplats är utanför affären. Pojkarna samlas här om kvällarna.

Vi har telefonkiosk sedan ett par år. Innan dess användes affärens telefon. De betalade 20 öre för varje samtal.

ACC. N:R M. 14402:73FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Porslin lånas ut till kalasen, flata och djupa tallrikar. Det lånas ut utan ersättning. Men det händer mycket sällan. De har kalasen borta nu och ej mycket hemma.

Vi har haft husmodersaftnar i Håslövs bygdegård i tre dagar i år. Det blev uppmärksammat. Vi slog oss ihop några handlare och kommer att ordna det varje eller vartannat år. Matlagningspulver m.m. bakades och smakades och gavs som presentsak. Vi hade en film om olika ämnen i matvaror.

Nu skall vi försöka med djupfryskurs sedan fryshuset har kommit.

Frida Olssons affär.

När Frida Olsson lämnade sin affär hyrde Sixten Karlsson både affären och huset 1942-1947. 1947 såldes affären till Fors. Han försökte sälja 1949, men den hyrdes ut till Kjell Olsson från Malmö. När Kjell Olsson varit här någon månad, sade Fors till, att Olsson måste köpa affären, om han ville vara kvar. Så såldes den till Olsson 1949 tror jag. Befolkningen blev mindre, eftersom de giftasvuxna var tvungna att flytta hemifrån. Det blev svårt för två att kunna klara sig. Jag hjälpte Olsson med varor mycket. Han kunde väl inte få varor. Olsson lämnade det till salu för 3:dje gången, men ingen ville köpa. 1951 köpte jag den med hjälp av Ica.

Min fru skötte affären därborta med en flicka, som "följde" med

ACC. N:R M. 14402:74

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

köpet. Men det var inte lönt att ha öppet. Vi slog igen samma år efter några månader.

Vem som helst kan öppna affär här, om det kan bevisas, att det bär sig.

Förr var det så, att männen var fiskare och fruarna affärsmän, så affärerna kunde ju inte vara så stora. När vi kom hit och fru Olssons efterträdare också var här, skulle ju två hela familjer leva av det och det blev för mycket.

ACC. N:R M. 14402:75

Keramikverkstaden Skåre Keramik ägs och drivs av Algot Månsson och hans hustru. De kom till Skåre 1953. Algot Månssons hus är det, där Frida Olsson förr haft affär. Månsson köpte det 1953 av Handl. A.Andersson, som köpt och lagt ner affären.

Lokal.

Huset består av ett stort boningsrum, ett mindre som används till hälften till arbetsrum, ett litet rum med ugnarna och det slabbiga arbetet, ett försäljningsrum för kunderna med utställningsbord och två dito skåp. Köket används också till arbetsrum. Ett stort uthus hör till fastigheten. Det hyrs ut till Sven Andersson, bilmontör i Trelleborg. Huset stod tomt, när Månssons kom dit. En sommar hade det bott sommargäster där.

Tillverkning.

Vi gör souvenirartiklar såsom flundror till askkoppar, gäss, kyrkor m.m. Vi gör också smycken och lampfötter. Vi drejar ingenting utan modellerar figurer, som gjuts i formar. Vi ha tre små el. brännugnar. De flesta saker görs i vit lera, som fås från Tyskland och Holland. Vi använder mycket litet av den vanliga grå leran. Den har vi mest för beställningssaker. Vi målar namn och dekor med guld på souvenirerna för försäljning på hela Sverige.

Vi har lite metallsmycken, som vi fick som betalning av en gros-

ACC. N:R M. 14402:76.

sist i Malmö, som gjorde konkurs. Eftersom vi har öppen affär blir vi av med det ganska lätt.

Vi har mördande konkurrens från Japan och utlandet i prislägena. Men inte just vi, eftersom det är mest souvenirer vi har och eftersom allt vårt är signerat handarbete.

Vi har en del nya saker för 700 - årsjubileet för Trelleborg nästa år, så vi skall försöka med mera lokalbetonade saker.

Arbetet räcker året runt. Snart skall vi sätta i gång med julskärna. Vi är ju bara två, min fru och jag, men ibland skulle vi ju behöva en till.

Kundkrets.

Våra kunder är spridda över hela Sverige. Vi har haft egen resande som sålde direkt till affärerna. Denna resande hade våra artiklar som biartikel till sina övriga bijouterier. Nu säljer vi direkt till grossister och specialiserar oss på souvenirer, men vi tänker övergå till försäljning direkt till handlaren. Det är lättare att få betalning från privata affärer än från grossisterna.

Vi säljer knappt något på Skåre. Däremot går mera till turister, för Skåre ligger ju på ströget till Falsterbo.

Vi kom från Stockholm och slog oss ner här. Det var en ren tillfällighet. Vi startade rörelsen i Bromma, och sedan var det rent personliga skäl att vi flyttade hit. När man fått försäljningsförbindelser, gör det detsamma var man bor.

Om Skåre.

Jorden här är så dålig, att det inte ens lönar sig att odla till husbehov. Vi köper hellre, och odlar inget själva. Arbetet med grönsaker står inte i proportion till arbetsförlusten som skulle bli för keramiken.

Här vill folk inte göra sig besvär med att hyra ut till sommar-gäster. Där skulle de ju kunna göra en förtjänst, men de är väl inte nog företagsamma för det. De resonerar väl: man vet vad man har, men inte vad man får.

På höstarna luktar det förskräckligt, men man vänjer sig. Avfallet är mycket illa ordnat. Vi vill inte lägga vårt på soptippen, utan en lantbrukare hämtar det.

Maglarp vill ha nybebyggelse upp till byn och har hindrat nybyggen, men nu har länstyrelsen gjort en utredning om ny bebyggelse. Ungefär 30 nya tomter är planerade.

Här har nog allt stått stilla, men i Gislöv är det helt nytt.

Vi umgås inte med folket här alls. Man pratar givetvis när man möts, men det är bäst att hålla sig för sig själv. Dessutom tar arbetet så mycket tid.

Om Skåre.Bebyggelse.

Förr hängde alla husen ihop i en rad liksom i stan. Husen var vita och ibland med gula knutar. Det skulle göras iordning varje år till midsommar. Det var halmtak förr. Det har aldrig bränt på läget. Det har börjat, men det släcktes i tid.

Norlings hus är gammalt och det mitt emot också.

Möblerna man hade var en säng, en soffa, några trästolar, ett klaffbord och en spinnrock.

I hagen hade vi mest blommor och pantoffler, skärbönor, lök, persilja, rovor och kål. Vi fick sätta pantoffler hos bönderna. Då hade vi höstegille där och di åt och drack och spelte kort och dansade.

Befolkningen.

När jag var glytt, var där nog mera folk, för de bodde nog mera trångt än nu. Där det nu bor tre familjer, bodde förr en sex - sju. De hade ett rum och kök var.

Det var nock många, som reste ut till Amerika förr och sjöfolk reste ofta bort och blev borta. Annars blev di mest där neromkring, men glyttarna kom utomkring i världen.

ACC. N:R M. 14402:79.Skola.

Bönderna styrde Skåre med skola och allt. Hos Karna Pils gick de i skolan. Där satt kvinnan och spann, medan glyttarna läste.

Arbetet.

Det har inte varit lönande att bo på Skåre. Olof Könov han bodde vid torget och körde ut fisk till landet.

Ålfisket har alltid varit bäst. Förr låg di i Västersjön och fiskade sill.

Kvinnorna skulle upp mitt i natten, när fiskebåtarna kom i land. Vi skulle stå och plocka av fisken och lägga i lådor. Sedan kördes fisken till stationen i Skegrie och så gick den med tåg till Malmö. På dagarna lagades nät, syddes, stickades, lagades mat. Ibland fick man fisk varje middag, men inte lagad på samma vis varje gång.

Vi gick till Ture Trölsagården med sill och fisk två gånger i veckan. Vi fick mjölk, smör och säd av dem, men mjölken betalade vi. Vi var fattiga men har alltid haft mat härnere.

Hamn.

Först hade vi en träbro. Den blev lagd efter jag var konfirmerad. Fiskarna hade nog ingen riktig organisation.

ACC. N:R M. 14402:80.

Strandningar.

Smitten i Trelleborg gjorde mycket för fiskarna. Han hjälpte folk ut på strandningen på båtarna. Fiskarna hjälpte båtarna loss och fick betalt av Smitten. Han tog alltid hand om allt. Han var ju konsul.

Väckelsen.

Efter ett midsommarslagsmål kom väckelsen. Det var en stor väckelse, och det var många, som blev troende. Jag var 19 år, när jag kom med. Mötena var om kvällarna. Det började med att mina föräldrar gick, när det kom en predikant dit. Han kom med ett knyte under armen. Man samlades i husen först. Lärarinnan blev troende och då samlades vi i skolan. Vi gick från Skåre till Gylle omsöndagarna, där de hade missionshus. På Kurland byggdes det första missionshuset efter Gylle. Sen byggdes ett missionshus på Skåre omkring 1883. Jag hjälpte till att bygga lite. Sen fick vi predikanter men inte från Trelleborg, för där var ingen väckelse. Då var det roligt och folk jublade. De mesta på Skåre hade nytta av det, för förut var det dans och fylle och skoj där, som gick bort.

Men många av de troende flyttade bort från Skåre sedan. Många flyttade till Limhamn och jag själv också och en del till Amerika. Per Hall var en av de enda, som blev kvar, när väckelsen stormat över. Det var de fattiga, som kom med i väckelsen, inte bönder och fint folk.

ACC. N:R M. 14402:8/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDHögtider.

Julekalas hade di äldre, men vi glyttar hade en annan gång. Vi lekte juliana eller julspöke, kallades det. Då klädde vi ut oss och gick omkring i husen och fick en kaka. Vi gav lite till jul. Det kunde vara ett förklä eller ett hoseband, somvar hemvävt. Vi slaktade svin och änder. Vi lät en höna kläcka andägg, och en jul hade vi 15 änder. Det var ju för mycket för oss, så jag fick ge mig av till Malmö och sälja dem på torget.

Vid bröllop och begravning hade man mjölk och smör och en tårta från Trelleborg. Det var förning. När di fyllde år gick det ändå. Släkten och naboar blev bjudna på långefisk och gröt och tårta efter en begravning. Till bröllop hade man det bästa man hade. Det var soppa, kött och sådant och kock till att laga maten. Det var ingen dans på bröllop, för väckelsen var kommen.

På järebacken stod midsommarstången, och man kunde få kaffe och fylla att köpa.

Butiker.

I min barndom handlade alla i Trellebrog. Man köpte nog på Skåre, när det var slut hemma och man glömt köpa i stan.

Den förste köpmannen på Skåre var nog en krämare, som gjorde hårnålar och sålde.

Sedan var det en tullänka, som hette Lundberg och bodde i ett hus som låg mellan Ekströms och sjön. Det är vält nu. Det var någon

från Trelleborg, som kom och sålde specerier till henne. Det var innan jag började skolan. Lundbergs hade ett rum och kök. Mitt för farstun var rummet med hyllor, men de gick ut i spiskammaren och hämtade, vad man skulle ha.

Anna Lindgrens satte upp en affär som nygifta i huset vid vägen. De började, innan jag konfirmerades och då var jag 15 år. Men det var Anna Lindgrens svärmor, som började med affären. Hennes syster bakade kakor och gick omkring i gårdarna och sålde.

Det fanns^{en} bagare också, Nils Jakobson nere vid torget, men han flyttade till Malmö.

Husen på Skåre.

Husen i Flundregränden låg lite under marknivån. Man hade bara stugan och ett knappt litet kök. Det var ett spänne hus ungefär. Ett spänne hus är så mycket som avståndet mellan två takbjälkar.

Min mormor bodde nere vid sjön, och när det var högt vatten, skyndade hon sig att lägga upp en tångvall framför dörren, så att vattnet inte kunde komma in.

Sedan 1880-talet har ungefär 11 gamla hus blivit välta och 12 har nog byggts upp. I Flundregränden hängde alla husen ihop, men nu är det många små hus där, och på torget låg det många hus. Det är nog inte mer än en 10 år sen de sista revs. Pumpen har alltid funnits där, och den används ännu av en familj.

Ungäinge.

Det var inga kalas på Skåre, inte ens när det var konfirmation. Det var inte råd till det. De bjöd en kopp kaffe på varandra. Det gick med en pomeransskorpa eller en gammaldags kringla till det.

Nu är det så fint, så fint. Det skall vara så mycket kakor och tårta och gottbord. Man bjuder på mat ibland, men det är mest ens egna, som får det. Men det börjar gå bort nu också. Det blir kaffe och kakor och lite smörgåsar.

Det förekommer, att en del kommer på bjudning till gårdarna, vi var på Sjöhult, när gamla frun levde.

ACC. N:R M. 14402:84.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDEhrenbusch.

Var julafton körde Erenbussen genom huset, sas det om mina svärföräldrars hus, men inget annat berättades om honom. De satt i skymningen och berättade om såna saker för varandra. Det berättades om folk, som sänkt sig och sånt.

Skeppsbrott.

När jag var en 6 - 7 år, bärgade far och Jöns Ryd tre döda, som kom drivande i en båt. De låg lik i ett hus mitt för Algots, och jag var väldigt rädd. De ligger begravna på norra sidan av Maglarps gamla kyrkogård.

Arbete på bondgårdarna.

När jag var 8 år, började jag hösta och fick 75 öre om dagen. Alla gjorde sina dagsverken för sina potatisland hos bönderna. Man fick göra tre dagsverken för en skäppa potatis.

Tidningar.

Tidningar har vi nog alltid haft. De kom antingen 1 eller 2 gånger i veckan, men år 1910 hade vi i varje fall tidning varje dag. Det var "Trelleborgs Tidning" då, men nu får vi "Trelleborgs Allehanda".

ACC. NR M. 14402:85

Smeden Henrik Teander.

Min far var smed här på Skåre mellan 1897 - 1912, då han dog, och en tid var han skeppare för Nils Mårtensson på Sjöhult. Far hade smedjan vid huset längst öster mot hamnen nere vid sjön. Han var tusenkonstnär. Han gjorde draggar, låsar, knivar, slipade plogskär ibland, skodde träskor med järn. Han svarvade också en del saker, bl.a. toppar, som vi snurrade. En gång gjorde han en liten handmangel.

Tjänstefolk på en bondgård.

Jag var 7 år, då jag kom ut och tjänte på Hallsjö. Vi barn var för unga för att ligga ute hos drängarna, så vi fick vara hos pigorna.

Alla barnen skulle stå och äta och fick inte sitta. En gång fick jag sitta i tösens knä, när vi skulle ha mat. Men vi små fick inte skära mat själva, utan det skulle drängen göra. Så sa jag till om att han skulle skära fläsk, men då sa pigan, att det kunde jag göra själv. Då fick jag en örfil av drängen och det blev ett förfärligt väsen. Gamla frun och sonen kom ut och undrade vad det var. Tösen sa då, att vi både kunde få ta mat själva och sitta vid bordet, och det fick vi därefter.

ACC. N:R M. 14402:86.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man satt i nummerordning vid bordet. Se illustration. Och en lägre kunde inte gå in och sätta sig vid bordet, innan drängen eller tösen gjort det.

Drängen skulle vara slöjdekunnig, kunna göra lättare reparationer och han var fri från stalltjänst. Mellandrängen skulle köra och göra i ordning och hålla trädan ren. Han var också fri från stalltjänst. Redje drängen var ibland kusk. Han hade hand om fodringen av hästarna med hjälp av stallpågen och herepågen. Herepågen fick delta i allt möjligt. Vaktepågen hade hand om fåren. Han skulle också vakta gässen och svinen. Han fick springa ärenden, hämta tvätt och köpa snus. Ryktaren skötte korna.

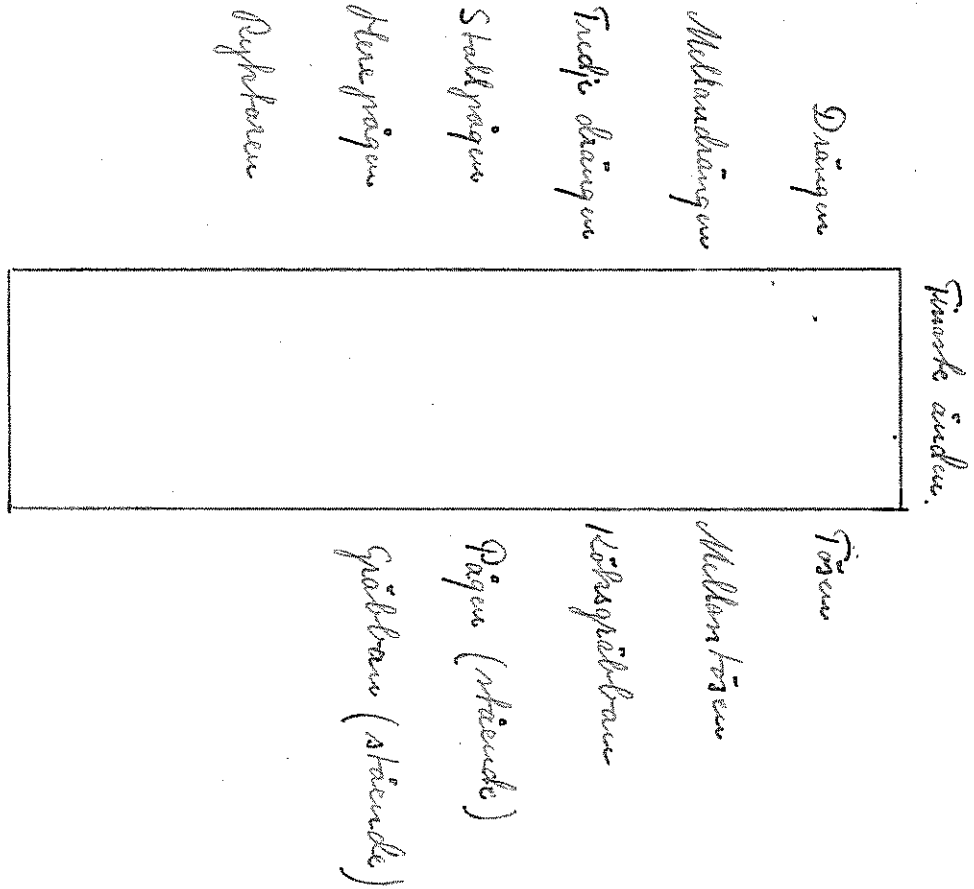
Tösen skulle kunna allt och leda arbetet. Hon gjorde aldrig något utearbete utan satt mycket och vävde. Mellantösen skulle mjölka och baka. Hon skulle stå i lasset, när höet kördes in tillsammans med kökspigan. Pågen och gräbban, som kökspigan kallades, skulle gå efter och riva upp alla lösa strå. Mellantösen och vi små skulle ta upp betor och morötter på hösten. Lillgräbban skulle gå ut med maten till folket på fältet. Det var lilllemiddag kl. 9 på morgonen och meraften kl. 4 på eftermiddagen.

Skåre.

Här i fiskarhusen hade de ofta vitmenade väggar och sand på golvet. Men hade inte råd till gardiner. Mormor hade en fyrkantig trälåda till säng med lös halm i. Sängen var utskuren med mönster. Det

Tjänstefolkets placering vid matbordet i folkastuan på
Hallsjö, Maglarp.

Ill.

ACC. N:R M. 14402:88.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

var blommor, tror jag. Hon hade ett bord och 3 stolar också. I lillkammaren hängde och låg bästekläderna.

Förr i världen seglade di hem det mesta från Trelleborg. Di gamle sa, att det gått en väg för häst och vagn söder om alla husen, men men sjön tog den vid stormarna. I min barndom stod vattnet över golvet i strandhusen ibland.

Folktro.

Maran.

En dräng kände ett tryck över bröstet och det var maran. Den kom in genom ett nyckelhål och drängen tänkte på att sätta igen nyckelhålet, innan hon flög ut. När han vaknade, stod en naken flicka vid sängen. Han blev förälskad i henne och gifte sig med henne, men han fick aldrig fråga, var hon var kommen ifrån. Och så fick dom barn och levde lyckliga, men han började gnata och ville veta, var hon kom från. Det ville hon inte säga. Då blev han arg och ryckte ut proppen ur nyckelhålet och sa, att hon kunde fara dit hon var kommen ifrån. Då försvann hon och enligt sägnen levde han inte länge efteråt. Detta har jag hört berättas av drängarna på Sjöhult.

Varulven.

Varulven hörde man alltid om som barn. Den såg ut som en hund, men sprang på tre ben med det fjärde upplyft till svans. Den hade alltid ett sår på näsan också. Man kunde se dan efter, om det satt

ACC. N:R M. 14402:89

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

klädtrasor i tänderna på nån. Då var det en varulv, som försökt riva en kvinna. Det kunde vara en gift man, som var varulv, och då varnade han alltid sin hustru för att gå ut om kvällarna. Om det var en havande kvinna, så kunde varulven riva en sådan och få ut barnet och dricka blodet, så blev varulven fri. Det var ingen havande kvinna, som vågade gå ut på kvällen utan sällskap. Trösklarna skoddes med stål, så att varulven inte skulle komma in.

Albäcksfrun.

Albäcksfrun bodde under bron ute på Albäck, och man var rädd, då man kom dit. Hon brukade ta hjulet av och dra upp det i vagnen, så vagnen inte kunde gå. Då skulle man ta hustolen av och titta genom den på vagnen. Då skulle man se henne, och hon var tvungen att sätta på hjulet igen.

Albäcksfrun brukade köra ner till Ljungen, och där ligger en sten, där hon brukade sitta och vila. De kallade henne Gya därnere. En gång, när hon satt och vilade där, blev det ett åskväder, som slog ihjäl henne och stenen sprack. Den finns där än idag.

Om Fredshög.

Det finns en sten vid Fredshög, som har ett fotavtryck av ett troll, sägs det.

På 1800-talet nån gång förliste ett skepp utanför Fredshög. Där drev i land på en bräda en prinsessa med ett litet barn, men de var

ACC. N:R M. 14402:90.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

döda. Hon hade ett guldtäcke och många smycken med sig. Frun på Fredshög, som var mycket rälåg, fick veta det av ryktaren, och hon ville ha guldringen på prinsessans finger. Men hon kunde inte få loss den, så ryktaren måste hugga fingret av henne. När nuvarande ägarens farfar skulle döpas, hade man guldtäcket på, men det blev ett sådant väsen och vaggan gick, så man måtte ta täcket av. Det sägs, att täcket skulle grävts ner i trädgården, men där finns inget, för de har grävt där. Prinsessan brukte stå på huggehustrappan på kvällarna och gråta med barnet i famn. Farmor sa det var sant. I nordöstra hörnet på gårdsplanen var det hundratals vita katter, och när de och prinsessan visade sig på samma gång, skulle gården brinna.

Det var så mycket på Fredshög. Folket kunde höra på nätterna, att di skar hackelse till hästarna, men när di kom dit, var allt tyst och lugnt.

När Lars Eriks' rullade fisk och kom tillbaka, stannade han vid Fredshög och vilade sig. Då såg han en man komma ut ur porten, och han var klädd i frack och huvudlös. När Lars Eriks' gick närmre, försvann mannen.

Tullare Lundbergs dotter och hennes fästman skulle gå till Kämpinge på möte en vacker kväll. Då de kom till Fredshög, flög hatten av fästmannen, och det brann i håret på han. "Det brinner i håret", sa fästmön. "Tig stilla", sa fästmannen. När de så hade gått en bit, stannade hatten och han tog den på, och håret blev släckt.

ACC. N:R M. 14402:9/.

Om Skansarna m.m.

Mitt för Skansarna var där äng förr, och där var en huvudlös man. Det finns en nu levande, som sett den huvudlösa gubben. Han flyttade från Skåre till Trelleborg för att slippa gubben, när han gick hem från ångkvarnen.

Di sa, att det fanns lyktgubbar vid Skansarna också.

Gamla Kistna Malmberg hade gjort ett troll nåt gott och till belöning sa trollet, att hon skulle gå till sjöstranden och ta vad hon hittade. Det blev en brädbit, och med den skulle hon gå upp på gamla kyrkogården mitt om natten och gå en runda och gå hem igen. ^hennes man frågade om hon hittade nåt. Nej, sa hon och kastade brädbiten i golvet, och då den gick sönder, var det en massa silverpengar i den. Hon var gammal, när jag var en 6 - 7 år.

När man gick vilse, skulle man vända rocken, så kom man rätt.

Seder och bruk vid högtider.

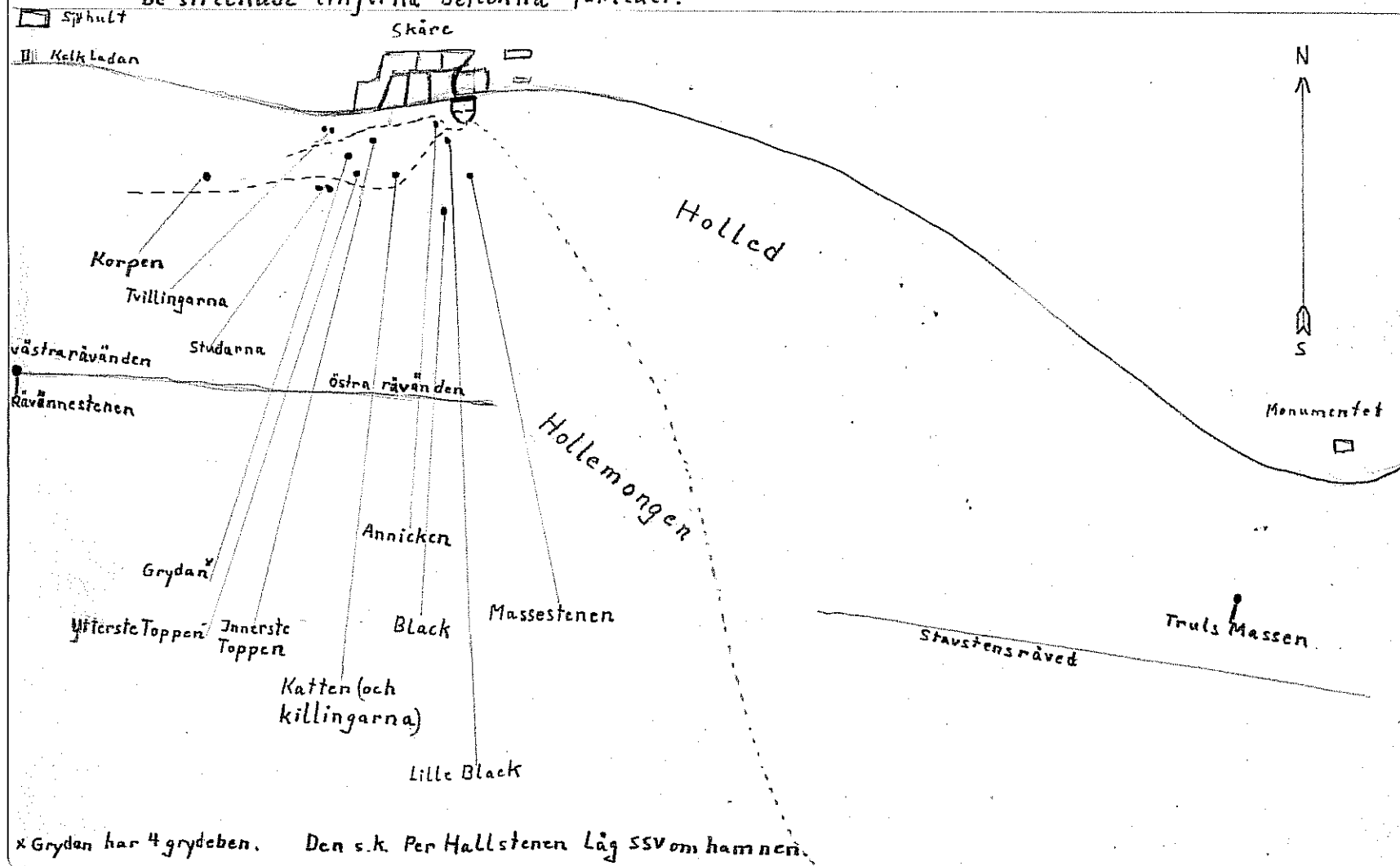
På gårdarna vid jul klädde di ut sig till julespöken och svärtade sig och sprang runt. På Skåre var ungdomen julespöke. Man lekte blindbock på julen också. På annandag jul hade man bal, och då hyrde vi ungdomar en stuga här på Skåre. Di flyttade ut sina möbler från rummet. Då hade vi roligt. Det kostade 50 öre för herre och 25öre för dam, och då skulle vi betala hyran för det. Men kaffe ingick också. En sån bal hade vi ett par gånger på vintern.

ACC. N:R M. 14402:92.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

På fastlagssöndan slog man katten ur tunnan här. En tunna hängdes upp i ett träd vid Nils Jöns', och man sprang i en rad och slog. Då hade man en krans av papper om mössan. Vi slutade med detta om kring 1905.

Vid påsk trillade man ägg. Man hade en lång lutande bräda, som man lät en femöring rulla utför, och träffade man ett av äggen vid slutet av brädan, fick man det.

Ungefärlig beskrivning av stenarna i sjön utanför Skåre, MajLarp.
De streckade linjerna beteckna farleder.

Proceslar gällande färre med in 1921

- 1) Till undertecknade ha härmed beslutat och överenskommit att gemensamt förlänga och iständerätta fiskbron här vid Skärre fiskeläge.
- 2) Vad som åtgår i penningar till reparationen förtärfar vi oss att gemensamt betala.
- 3) Skulle någon med döden afgå eller sluta med fisket, äger hans närmaste rätt att disponera över densammes brodel eller ock till den högstbjudande försälja densamme, därest ovannämnde delägare fullgjordt sin skyldighet och betalt sina utgifter till nämnda bro.
- 4) Den som på sin båt antager en man på fiske som icke själf äger del i bron, skall ärligen betala för tio kronor den 1te ~~september~~ ^{oktober} till bolaget, och om han detta uraktlåter, äger den båtägare som han medföljer att av hans förtjänst innehålla nämnda summa, samt till bolaget aflämnas densamme.
- 5) Den som icke själf äger båt, eller del i någon båt får ju inte begagna sig af bron utan efter ovannämnda bestämmelser när han är antagen som medfiskare av en båtägare.
- 6) Ock bestämmes även, att den som är ägare av båt eller har del i densamme, skall om han vill begagna sig av bron, vara skyldig att ärligen betala den 1te ~~september~~ ^{oktober} summa ⁽¹²⁾ ~~tio~~ ^{tolf} kronor till bolaget eller ock ingå i densamma med en andel af ~~tio kronor~~ ⁽¹²⁾ ~~tio~~ ^{tolf} kronor.

- 7) Skulle någon av bolagets medlemmar utan laga förfall icke inställa sig vid arbetet med bron i ordningställande, får han här för till bolaget betala en summa i 100 kr Kronor per dag under den tid arbetet pågår jemte sin del i reparationsens anskostnad
- 8) Om någon båt från annan ort lägger till vid bron och begagnar sig av densamma, skall han till bolaget betala 50 öre för varje gång.

Med ovanstående kontrakt förklara vi oss nöjda och förbinder vi oss att detsamma till alla delar uppfylla

Skäre den 7 Januari 1921

Edvard Ekström
 Johan Nordling
 Edvind Nordling
 Anders Frank
 Eft. Eriksson
 Carl Eriksson
 Nils Jönsson
 Per Jönsson
 A. Lindgren
 E. Ekström
 Oscar Elson.
~~Nils Ekström~~
 Nils Ekström
 Johan Ekström
 John Nilsson

John Hedén
 Nils Hedénberg
 Ludrick Lindh.
 Petter Ekström
 Wiktor Persson
 Arthur Lindgren
 Nils Persson
 Henning Lindgren
 Johan Pettersson
 Gustaf Larsson
 Magnus Ekström
 Edwin Nilsson